

SPELEO

1

1990

SPELEO 1

1990

O B S A H

	Strana
PROČ SPELEO?	1

DISKUSE

K nové podobě ČSS	2
-------------------------	---

PUBLIKAČNÍ ČINNOST	18
---------------------------------	-----------

ODBORNÉ ZPRÁVY

Řasové krápníky	20
Causa: Ondřejit	20
Prahou podzemní: "U sklepa svatojánského" a další drobné objekty Malé Strany	23

KRÁTKÉ ZPRÁVY

Velká Amerika bude ještě větší	26
Strašlivá příhoda v Aleppu	26
Nelaškujte v podzemí!	26
Objevy v Českém krasu	27

PŘEHLEDY

Nejdelší a nejhlbší jeskyně světa	27
---	----

ZPRÁVY Z AKCÍ

IV. sympozium o krasu Krkonoško-jesenické soustavy ..	34
50. výročí založení Kubánské speleologické společnosti	35

LITERATURA	37
-------------------------	-----------

Vydala Česká speleologická společnost, Ústřední výbor, Valdštejnské nám. 1, 118 01 Praha 1. Určeno pro vnitřní potřebu. Povoleno NVP odborem kultury čj.: 3-785/87. Sestavili: ing. O. Bílková, RNDr. P. Bošák, RNDr. V. Cílek a RNDr. O. Havlíček, CSc. Ilustrace: K. Saudek. Nákladem 2000 výtisků vytištěno v březnu 1990 v Praze.

P R O Č S P E L E O ?

Již z 62. oběžníku víte, že na 17. zasedání dne 12. října 1989 se ústřední výbor ČSS seznámil s dopisem Vladimíra Vojíře, v němž oznamuje, že "ZO ČSS 1-06 odstupuje od přijatého závazku na ustavující konferenci ČSS a nechodlá již dále vydávat zpravodaj ČSS podléhající přímému řízení ÚV ČSS jako zpravodaj pro celou Českou speleologickou společnost". ÚV ČSS tedy Vladimíru Vojířovi poděkoval.

V zájmu spravedlnosti považujeme za nutné na tomto místě konstatovat, že za dobu vydávání si Vláďa díků příliš neužil. Stalagmit vycházel nepravidelně a někdy vůbec ne. Informace někdy zastaraly dřív, než se dostaly do tiskárny. Vztekali se autoři, vztekali se čtenáři, ústřední výbor uvažoval o jiném časopise a Vláďa psal dopisy a vysvětloval. I přes tuto administrativní vojnu však Stalagmit přinesl řadu cenných příspěvků a několik výborných příloh. Poděkování ovšem také patří autorům a zvláštní skupině jakýchsi "honičů", kteří tvrdohlavě i několik let trvali na uveřejnění přílohy či článku.

Protože v danou chvíli neměl ústřední výbor na vybranou, pověřil operativně sekretariát, aby s dobrovolníky se ujal dalšího vydávání zpravodaje tak, jak bude vyžadovat potřeba a tentokrát (pro odlišení) pod názvem třeba - **Speleo**. Vznikla tak jakási "redakce z nouze", a vy dostáváte do rukou první číslo nového zpravodaje s informacemi, které považujeme za potřebné vám sdělit. Mohlo by třeba symbolizovat začátek nové doby i v ČSS. Mohlo by, vedle odborných článků a informací pokud možno z celého speleologického světa, dát každému zájemci prostor pro otevřenou diskusi.

Ale na rozdíl od redakce Stalagmitu vám raději nic neslibujeme. Jak bude vycházet tento zpravodaj a co bude obsahovat, bude záležet především na vás. Na vašich příspěvcích, vaší spolupráci a pomoci redakci, o kterou vás tímto prosíme. A zejména chceme přijmout mezi sebe (nebo za sebe) ty, kteří by se přípravě a vydávání zpravodaje chtěli věnovat vážně a soustavně. Tak jako dříve na Stalagmit, tak i na **Speleo** ústřední výbor zatím prostředky má. Stačí tedy jenom chuť a přiložit ruce k dílu.

Redakce

D I S K U S E

Vážení kolegové,

naše něžná revoluce, která přinesla našim národům svobodu a nové životní možnosti, otevírá pochopitelně i před naší ČSS nový prostor. Je to v prvé řadě možnost stát se rovno-právnějším partnerem státních institucí a podniků, vnést do našeho rozhodování více svobody, uspořádat si organizaci podle vlastních představ atd. Věřme, že už konečně se na věcech veřejných budou podílet a své rozumy dají ostatním i ti moudří, kteří z jakýchkoliv důvodů mlčeli, že demokratický prostor a pluralismus umožní opravdový a široký dialog. Je ale jasné, že nový prostor využijí lépe také planí křiklouni a provokatéři a na nás bude, abychom se včas naučili nejen demokratickým principům, pravidlům důstojného a konstruktivního dialogu, ale dokázali se také správně zorientovat, podpořit dobrou věc a ubránit se škůdcům.

To neplatí jen obecně. To se bude týkat samozřejmě i naší organizace. Je na nás všech, jak využijeme nových svobod, možností a rozumu k jejímu prospěchu a jak se ubráníme případné destrukci.

Ústřední výbor ČSS se schází 4x ročně a do těch nejrevolučnějších dnů nepadlo zrovna jeho žádné zasedání. Po zralé úvaze nepovažovali jeho členové za nezbytné svolávat mimořádné zasedání jen proto, aby se usnesli na nějakých moudrých politických proklamacích. Těžiště naší práce bylo a je v základních organizacích a nejvíce nás přece jenom bylo zapotřebí na pracovištích a bydlištích. A o tom, že se jeskyňáři na tom překrásném dění budou podílet aktivně snad ani nikdo nepochyboval!

Proto ÚV děkuje všem, kteří přispěli svojí hřivnou k tomu, co se stalo, ať již tak konali pod jakoukoliv firmou, protože tak konali především každý za sebe a ze svého vlastního přesvědčení.

Jen pro informaci uvádíme, že sekretariát ÚV a členové ÚV, kteří jsou s ním v průběžném pracovním kontaktu se tak jako většina kulturních organizací v Praze ihned připojili k podpoře studentské stávky, k občanskému fóru, jejich požadavkům a výzvám i generální stávce a k požadavkům na odstoupení ministra kultury. Na podporu studentské stávky odeslal sekretariát ze zisků ČSS 15.000,- Kčs (pro případ, že by tento dar nebyl dodatečně schválen, poskytovaly finanční záruky některé pražské ZO).

ÚV ČSS se sešel na řádném 18. zasedání v Praze 20. prosince 1989. Nejprve vyslechl zprávy zástupců všech KV o dění v krajích a dospěl k názoru, že toho času má důvěru člen-ské základny a může pokračovat dál ve své práci.

Za prvořadý úkol celé ČSS teď ÚV považuje rozchod s principy, omezeními a možná i deformacemi, které byly důsledkem autoritativních opatření minulého režimu a přijetí takových opatření, která umožní ČSS plně využít dosažených svobod. Jedná se zejména o změny přísně centralistického pojetí a forem direktivního řízení (které jsme byli nuceni

v některých otázkách ČSS v minulosti uplatňovat), o některé vyžadované "rádoby politické" akty (ať už ve výchově či různých programových dokumentech) či jiná opatření, která sice naši práci komplikovala, byla však podmínkou našich "vládnoucích orgánů" pro existenci ČSS vůbec. Od toho všeho se tedy chceme oprostit. To znamená, že ČSS, její struktura i formy práce by měly dostat novou podobu.

Domníváme se, že diskuse o tomto novém uspořádání ČSS a kvalitní příprava nových návrhů včetně stanov vyžaduje odpovídající časový prostor. Navíc nebyl dosud schválen nový zákon spolčovací ani zákon o důchodové dani, z nichž mj. musí stanovy vycházet pokud nemají být jen dočasně.

To jsou též důvody, proč ÚV navrhuje uspořádat 3. sjezd ČSS v původně navrženém termínu (15. - 18. listopadu 1990) s tím, že do té doby proběhne v celé ČSS diskuse a příprava všech potřebných dokumentů, jejichž schválením na sjezdu by ČSS vykročila do nové éry.

Nová podoba ČSS se nabízí v podstatě ve 2 základních alternativách:

1. Zachování ČSS s větším osamostatněním ZO a zrušením všech direktivně schvalovacích nástrojů ÚV. ZO by měly mít úplnou právní i ekonomickou samostatnost, schvalování jejich výborů, rozpočtů a rozhodnutí by nepodléhalo vyšším orgánům ČSS. Krajský výbor by plnil pouze regionální koordinaci funkci. Ústřední výbor by zastřešoval organizaci vůči centrálním orgánům republiky, v Mezinárodní speleologické unii, zajišťoval a koordinoval centrální programy, výchovné akce, ediční, metodickou, speleozáchrannou činnost apod. Tomu by odpovídaly i změny v ústředních odborných komisích.

Stanovy by však jednotně upravovaly podmínky členství, poslání a činnosti organizace a zajišťovaly ochranu základních složek vyššími orgány ČSS. Vše ostatní by se řídilo obecně platnými právními předpisy.

Tato struktura by mohla plynuleji navázat na dosažená pozitiva v ČSS, zachovat i její název a pokračovat v tradici.

2. Vytvoření svazového (federativního) uspořádání. To by se opíralo o úplnou samostatnost klubů, kroužků a skupin nejrůznějších organizačních podob vzniklých jako samostatné společenské organizace či při různých sponsorských institucích, a to podle vlastních organizačních předpisů. Ty by se volně sdružovaly do svazu, v jehož čele by stáli zástupci členských organizací. Ústřední orgán svazu by tvořil koordinaci platformu, zastupoval české speleology vůči Mezinárodní speleologické unii a dle potřeby a možnosti by z příspěvků členských organizací zajišťoval pro ně společné akce a služby (výchova, odborné akce, speleoslužba, publikace apod.).

Tato forma by znamenala úplné rozpuštění ČSS, osamostatnění základních organizací podle jejich vlastních možností a zcela volné vazby spolupráce.

Tato struktura by byla výhodná pro velké základní or-

ganizace, zanikly by však malé nesamostatné skupiny. Problematické by též bylo získávání potřebných finančních prostředků z centrálních zdrojů.

ÚV ČSS prosí všechny složky i jednotlivé členy ČSS nejen o vyjádření svých stanovisek k výše uvedeným návrhům, ale i o sdělení všech návrhů a podnětů na příští uspořádání ČSS, její programové zaměření, činnost apod.

Současně prosíme o jmenování osob, které by měly tvořit pracovní skupinu ke zpracování těchto materiálů a přípravu návrhů nových dokumentů naší organizace. Podle potřeb a možností by se tyto návrhy již v konkrétních podobách opět rozeslaly všem organizacím k připomínkám ještě před sjezdem. Nezapomeňte přitom také již uvažovat o kandidátech nových orgánů ČSS.

Očekáváme vaše návrhy do konce března 1990.

Protože se domníváme, že jeskyňařina ve své podstatě není tak přísně vázána na politické podmínky, považujeme za moudřejší neukvapovat se, připravit nové dokumenty rozvážně a reagovat v nich již na nové zákonné předpisy. Myslíme, že na to postačuje právě tak doba do 3. sjezdu ČSS 15. - 18. listopadu 1990. To je náš názor. Možná, že většina z Vás nás přesvědčí o opaku.

Přejeme Vám tedy mnoho dobrých nápadů na zlepšení české speleologie, ale také dost času na jeskyňařinu a nové objevy v roce 1990.

ÚV ČSS

x x x x

Vážení kolegové a přátelé,

jak vidíte, je v naší České speleologické společnosti stále ticho k aktuálním otázkám. Chvílemi to připomíná situaci, že všichni na podzim zmizeli pod zem a dodnes tam zůstali. To, že naší republikou proběhla první vlna revoluce, kterou jsme si přáli, a že je před námi období velmi náročné, jak pracovně tak především morálně, to drtivá většina ví. A každý den nám to připomínají četné vznikající iniciativy občanů. Stejně tak víme - a vidíme, že na mnoha pracovištích, v obcích a organizacích, kde žijeme, pracujeme a vzájemně se setkáváme, velký počet lidí, za mnohé odpovědných, se snaží lapit svěží vítr do svých plachet a nechat se vynést na výsluní. Nastala doba, kdy se u mnohých mění kabáty. Známý a nebezpečný to jev každého revolučního dění. Jev, který v historii zničil mnohé dobré snahy.

Tam, kde lidé mlčí, se snadno převléká. A tam, kde se vyckává, jak vše dopadne, lze všechno prohrát.

T.G.Masaryk napsal: "Demokracie opravdová žádá po každém občanovi živý zájem o věci veřejné a o stát...". Jsou to velmi pravdivá slova. A jaký mají zájem jeskyňáři o svoji organizaci, to můžete všichni dát najevo při hledání nové podoby České speleologické společnosti. Podoby, která není kompromisem našich přání a direktivy nadřízených složek a vládnoucí strany. Musíme si uvědomit, že nyní v tuto dobu

můžeme svobodně vyslovit své představy a usilovat o takovou organizační strukturu, která nám v klubech poskytne maximum svobody pro jeskyňaření. Musíme si uvědomit, že člen ČSS je svobodný občan, který se s jinými schází ve svém klubu a zde realizuje svůj zájem. Není to otrok organizační struktury. A složky ČSS jsou zde od toho, aby mu pomáhaly, nikoliv příkazy a zákazy, ale radou a hájením jeho zájmů. Do jaké míry tomu bylo, to posuďme každý sám. Těm, kteří zapomínají na to, že jejich činy, či liknavý přístup k úkolům ČSS plynoucí z jejich funkce je zbavují práva na místo, kde stojí, musíme tento fakt připomenout. Do konce roku 1989 se vyjádřily všechny možné organizace a jejich orgány. A to i organizace silně kontrolované bývalou vládnoucí silou. Dnes již mlčí snad jen náš ústřední výbor.

Ihned, kdy nebyla nezbytná naše fyzická přítomnost venku mezi lidmi, jsme s přáteli začali zpracovávat naši představu, jak by měla vypadat organizační struktura ČSS do budoucnosti. Vycházíme ze zásady, že zájemce o speleologii má právo svobodně určit klub, ve kterém chce pracovat. Každý klub musí mít tolik svobody, kolik jí poskytuje platné zákony. Musí být značně nezávislý, jak v činnosti tak finančně. Uspořádání ČSS musí mít charakter volné federace, ze které může kterýkoliv klub kdykoliv vystoupit se vším všudy. Centrální orgán ČSS musí být oprávněn pouze k vyjmenovaným úkonům. Veškeré těžiště činnosti musí být v klubech, které mohou mezi sebou libovolně spolupracovat. Musí být odbourána veškerá administrativně příkazovací činnost. To vše neznamená v ČSS zavést anarchii, ale takovou demokracii, že nikdo z členů nebude mít potřebu vytvářet speleologické organizace a spolky mimo rámec ČSS.

Ve svobodné době nemůže dále působit žádný orgán, který vznikl z nesvobody nebo relativně svobodnou volbou z nesvobodně navržených kandidátů. Žádný orgán, který v době, kdy základní články ČSS se podílely na revolučním dění, nenalezl dostatek státnické moudrosti, aby se veřejně vyslovil.

Připojený návrh Stanov ČSS berte laskavě jako pracovní materiál. Jako představu několika řadových jeskyňářů, kteří chtějí i nadále jeskyňáři zůstat a mají snahu dosáhnout svobodnějšího a jednoduššího jeskyňaření bez různých výborů, komisí atd.

Těm, kteří si povšimnou, že ze struktury zmizely např. ústřední odborné komise, snad jen trochu vysvětlení. Jak známo tyto orgány vyvíjely převážně jen formální činnost, nebo jejich náplň s uvolněním lidských svobod zanikla. To, co bude ekvivalentem např. technické komise, která v nové podobě určitě vznikne, ponechme ve Stanovách Správní radě ČSS.

Nyní mám na Vás malou prosbu. Pokud máte podobné názory a chcete s námi spolupracovat na návrhu nových Stanov, pokuste se zpracovat případné připomínky k připojenému návrhu Stanov a to formou:

- a) doplňky,
- b) otázky.

Výsledek nám případně zašlete. A pokud se domníváte, že

sjezd ČSS by neměl být až na konec roku 1990, ale co nejdříve a projednat nové Stanovy, tak nám to oznamte, ale nezapomeňte, že to všichni musíme především říci našemu ÚV.

Vladimír Vojíř
Speleologický klub Praha
ZO ČSS 1-06
120 00 Praha 2 - Slezská 48

PS: Stalagmit budeme distribuovat koncem ledna 1990. Prvé letošní číslo, které plánujeme na březen, nebude zpravodajem ani ZO ČSS 1-06 nebo ČSS, ale ponese označení STALAGMIT, časopis pro speleology, horolezce a přátele přírody. Stává se registrovaným periodickým časopisem, který si může koupit kdokoliv z 5 000 čtenářů. Protože bude kolportován, může se stát těm, kteří si jej dosud neobjednali, že bude vyprodán.

(návrh č. 4 z 8. 1. 1990)
STANOVY ČESKÉ SPELEOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI
(Federace speleologických klubů)

Čl. 1
Úvodní část

- 1) Česká speleologická společnost (dále ČSS) představuje volné sdružení speleologických klubů.
- 2) ČSS je nepolitickou, nezávislou a dobrovolnou organizací, která sdružuje ve speleologických klubech amatérské i profesionální speleology.
- 3) Právní subjektivitu má správní rada ČSS, speleologické kluby a speleologická záchranná služba.
- 4) Sídlem ČSS je Praha a oblastí působnosti je území Čech a Moravy.

Čl. 2
Poslání ČSS

- 1) Posláním ČSS prostřednictvím speleologických klubů je:
 - a/ sdružovat zájemce o veškeré speleologické disciplíny,
 - b/ objevovat a studovat kras a podzemní prostory, spolupracovat při jejich vědeckém využití, ochraně a využití,
 - c/ shromažďovat a uchovávat poznatky ze všech speleologických oborů a tyto zveřejňovat a popularizovat,
 - d/ přispívat k ochraně přírody krasu a ochraně historického podzemí,
 - e/ šířit myšlenky ochrany přírody a životního prostředí,
 - f/ využívat poznatků a metod speleologů ku prospěchu celého státu.
- 2) Posláním ČSS je rovněž spolupráce se Slovenskou speleologickou společností a zastupování speleologů Čech a Moravy v mezinárodních speleologických organizacích.

Čl. 3 Organizační struktura

1) Organizační struktura ČSS:

- a/ vrcholným orgánem ČSS je správní rada, která je složena ze zástupců jednotlivých speleologických klubů. Každý klub je zastoupen jedním zástupcem,
- b/ správní rada se schází nejméně jednou za rok a volí ze svého středu na dobu jednoho roku předsedu a pětičlenné předsednictvo,
- c/ předseda a předsednictvo jsou v době mezi jednáními správní rady výkonným orgánem ČSS,
- d/ základní jednotkou ČSS je klub, který je právní subjekt a sdružuje členy ČSS,
- e/ autonomní složkou ČSS je Speleologická záchranná služba, která má právní subjektivitu a řídí se vlastním statutem, schváleným správní radou,
- f/ správní rada je oprávněna zřídit jako svůj poradní orgán Poradní sbor pro řešení otázek právních, ekonomických, vědeckovýzkumných,
- g/ v zájmových územích, kde pracuje více klubů a v době příprav dlouhodobého plánu dojde mezi kluby ke křížení zájmů, zřizuje správní rada koordinační komisi ve složení: po jednom zástupci zúčastněných klubů a jednom zástupci předsednictva správní rady. Komise zaničí uzavřením smírčí dohody.

Čl. 4 Členství - povinnosti a práva členů

1) V ČSS jsou tyto druhy členství:

- a/ **čekatel** - stává se jím každý zájemce o členství v ČSS starší 15 let, po předložení členské přihlášky v některém ze speleologických klubů, sdružených v ČSS a rozhodnutí rady klubu o přijetí na čekatelskou dobu,
- b/ **člen** - členem ČSS se stává čekatel, přijetím za člena členským shromázděním klubu, na základě doporučení rady klubu,
- c/ **čestný člen** - čestným členem ČSS se může stát osoba, která se mimořádně zasloužila o speleologii. Čestné členství uděluje správní rada na základě návrhu některého z klubů. Čestný člen požívá všech členských práv mimo práva býti volen do orgánů ČSS a nemá žádných členských povinností,
- d/ **skupinové členství** - představuje zvláštní formu začlenění zájemců o speleologii, organizovaných v jiných organizacích. Rozsah práv a povinností i výše členského příspěvku se stanoví v písemné smlouvě mezi speleologickým klubem ČSS a partnerskou organizací.

2) Povinnosti členů (add. a, b,d) ČSS jsou:

- a/ dodržovat Stanovy ČSS, organizační řád klubu, usnesení orgánů klubu, bezpečnostní zásady a přijatá usnesení orgánů ČSS,

- b/ dodržovat pokyny vedoucího akce, či jeho zástupce na akci, které se účastní, pokud nejsou v rozporu se Stanovami, doplňujícími normativy a zákony republiky,
- c/ dbát o ochranu zdraví a bezpečnost spoluúčastníků akcí a v případě nebezpečí či nehody vyvinout úsilí dle svých schopností a znalostí pro potlačení nebezpečí, zmírnění následků a záchranu životů,
- d/ šířit myšlenky ochrany přírody a životního prostředí, přispívat k ochraně zkoumaných jevů a objektů,
- e/ platit řádně členské příspěvky ve stanovených termínech.

3) Práva členů (add. la, b) jsou tato:

- a/ na základě svobodného rozhodnutí se zúčastňovat akcí pořádaných klubem, při dodržení podmínek účasti na akci - pokud pro zdar akce takové podmínky jsou stanoveny,
 - b/ podílet se na akcích druhých klubů nebo jiných složek ČSS v souladu se statutem svého klubu,
 - c/ volit a být volen do všech orgánů ČSS,
 - d/ být delegován do orgánů Mezinárodní speleologické unie a vyjadřovat se k delegátům,
 - e/ v souladu se zájmy klubu vykonávat speleologickou činnost v rozsahu právního a materiálně-technického zabezpečení,
 - f/ předkládat návrhy a hlasovat o návrzích na shromáždění členů klubu, případně v orgánech ČSS, jejichž je členem,
 - g/ využívat publikačních možností ČSS k prezentaci výsledků své činnosti při dodržování publikační etiky,
 - h/ studovat odbornou literaturu a dokumentační materiál z archivních fondů ČSS a přispívat do těchto fondů,
 - i/ přednostně odebírat publikační materiály vydávané kluby a orgány ČSS,
 - j/ přednostně získávat materiál a pomůcky z produkce klubů a orgánů ČSS, nebo pro ČSS na objednávku dodaný, který potřebuje pro činnost,
 - k/ získat možnost bezplatné návštěvy turisticky zpřístupněných jeskyní a jiných speleologických objektů v Československu.
- 4) Práva členů platí přiměřeně (mimo bod 3b,c,d,f) i pro skupinové členství a jejich rozsah je upraven smlouvou.
- 5) Členové jsou přijímáni a registrováni pouze v klubech, kde také obdrží členský průkaz.
- 6) Členství v ČSS zaniká:

- a/ úmrtím člena,
- b/ dobrovolným písemně označeným vystoupením,
- c/ ústním sdělením o vystoupení z ČSS na členském shromáždění speleologického klubu,
- d/ nezaplacením členského příspěvku v průběhu kalendářního roku i po písemné urgenci,
- e/ zrušením členství pro nezájem (pasivní člen musí být v průběhu roku nejméně 2x vyzván k účasti na klubové

aktivitě - pokud na tyto výzvy nereaguje, může mu být rozhodnutím shromáždění členů klubu zrušeno členství),
f/ vyloučením oznameným písemně dle disciplinárního řízení.

7) Vyloučený člen z ČSS nemůže být po dobu 3 let znova přijat za člena ČSS do kteréhokoli speleologického klubu. Proto kluby zveřejňují jména vyloučených členů.

Čl. 5 Řešení sporů

1) V ČSS je řešení sporů upraveno takto:

- spory mezi členy klubu, členem klubu a radou klubu řeší revizor klubu spolu se dvěma členy zvolenými shromážděním klubu, přičemž proti rozhodnutí této skupiny je možné odvolání ke členskému shromáždění klubu, které rozhodne s konečnou platností.

2) S členy klubu může být zahájeno disciplinární řízení z těchto důvodů:

a/ hrubé nebo opakované porušení Stanov ČSS, organizačního rádu klubu, usnesení orgánů klubu, bezpečnostních zásad, usnesení orgánů ČSS,
b/ nedodržování pokynů vedoucího akce,
c/ neplnění přijatých pracovních závazků v rámci vlastní klubové výdělečné hospodářské činnosti,
d/ v souvislosti se soudně prokázanou trestní činností.

3) V disciplinárním řízení může být členům uloženo toto opatření:

a/ napomenutí,
b/ důtka s výstrahou,
c/ vyloučení.

Spolu s uložením disciplinárního opatření může být spojeno odvolání z funkce.

4) Při disciplinárním řízení se vychází z zásady posloupného uplatňování postihu od nejnižšího k nejvyššímu.

5) Vyloučení člena může následovat:

a/ pokud v průběhu 12 měsíců bylo uloženo opatření dle 3b a došlo k dalšímu disciplinárnímu řízení,
b/ pokud disciplinární řízení je následkem soudně prokázané trestní činnosti.

6) Udelení důtky s výstrahou může následovat:

a/ pokud v průběhu 12 měsíců bylo uloženo opatření dle 3a a došlo k dalšímu disciplinárnímu řízení,
b/ pokud se jedná o hrubé porušení dle 3a, b.

7) V ostatních případech disciplinárního řízení je použit první stupeň, tj. napomenutí.

8) Disciplinární řízení provádí na návrh rady klubu tříčlenná komise zvolená na členském shromáždění, které předsedá

revizor. Proti rozhodnutí se lze odvolat ke členskému shromáždění, ale odvolání nemá odkladný účinek.

- 9) Při disciplinárním řízení musí být objektivně vyslechnuty zúčastněné osoby a umožněna obhajoba.
- 10) Při vyloučení člena je zapotřebí potvrzení správní rady ČSS. Správní rada ČSS při nesouhlasu musí požádat klub o nové projednání. Případ se projedná znova, ale konečné rozhodnutí přísluší již pouze členskému shromáždění klubu.
- 11) Disciplinární řízení, které je důsledkem činnosti člena v orgánu ČSS mimo klub, se předá k projednání do klubu, kde je členem. Zde se projednání zúčastní též zástupce orgánu mimo klub s poradním hlasem.

Čl. 6 Správní rada ČSS

- 1) Správní rada jako vrcholný orgán ČSS má tato práva:
 - a/ schvaluje ustavení speleologického klubu, pokud to je nutné ze zákona,
 - b/ schvaluje rozpočet Speleologické záchranné služby a rozpočet předsednictva Správní rady. Rozpočty speleologických klubů schvaluje pouze tehdy, vyžaduje-li to zákon,
 - c/ schvaluje hospodářský výkaz Speleologické záchranné služby a hospodářský výkaz předsednictva Správní rady. Hospodářský výkaz a zápis z výročního členského shromáždění speleologických klubů schvaluje pouze v případě, že to vyžaduje zákon,
 - d/ schvaluje zřízení peněžních účtů Speleologické záchranné služby a předsednictva Správní rady, přičemž ověřuje podpisové vzory jako nadřízený orgán, ale zřízení peněžních účtů speleologických klubů schvaluje a podpisový vzor ověřuje, jen vyžaduje-li to zákon,
 - e/ schvaluje likvidační protokol při zániku speleologického klubu nebo jeho organizačního přechodu mimo rámcem ČSS,
 - f/ na základě návrhu složek ČSS (klubů, SŽS, Poradního sboru) sestavuje delegace na Mezinárodní speleologický kongres a do orgánů Mezinárodní speleologické unie,
 - g/ na základě návrhu složek ČSS deleguje zástupce ČSS do federálního speleologického orgánu Československa,
 - h/ eviduje zahraniční výjezdy a přijetí zahraničních speleologů u všech složek ČSS,
 - i/ na základě schválených plánů činnosti i pro jiné neplánované akce projednává v zastoupení složek ČSS centrálně udelení výjimek z ochranných podmínek pro činnost v chráněných územích,
 - j/ projednává a schvaluje rámcové součinnostní dohody se Slovenskou speleologickou společností,
 - k/ schvaluje statut Speleologické záchranné služby, jmenuje a odvolává náčelníka,

- l/ schvaluje bezpečnostní zásady a metodiku odborné vý-chovy členů,
 - m/ povoluje překročení limitu stanoveného hospodářským zákoníkem při vlastní hospodářské činnosti složek ČSS - provádění vlastní hospodářské činnosti v rozsahu do limitu povolení nevyžaduje,
 - n/ projednává se státními orgány otázky daňových úlev pro ČSS,
 - o/ povoluje speleologickým klubům zřízení hospodářského zařízení klubu a potvrzuje jeho statut, pokud to vyžaduje zákon,
 - p/ zřizuje dokumentační střediska na návrhy složek ČSS, včetně schválení jejich funkční náplně.
- 2) Správní rada ČSS není oprávněna vyžadovat odvod z příjmů za vlastní hospodářskou výdělečnou činnost složek ČSS.
- 3) Finanční prostředky, kterými disponuje Správní rada, představují:
- a/ podíl z členského příspěvku v jednotné výši 5,- Kčs za člena a rok od speleologických klubů,
 - b/ příjem z publikací činnosti Správní rady (vydávání publikací subskribčním způsobem),
 - c/ příjem z akcí uspořádaných Správní radou,
 - d/ dotace státních orgánů a institucí,
 - e/ dobrovolné příspěvky členů a speleologických klubů na konkrétní akce.

Čl. 7 Orgány Správní rady

- 1) V čele předsednictva Správní rady je předseda, který řídí činnost předsednictva i činnost Správní rady. V případech, kdy v rozhodování předsednictva nastane rovnost hlasů, je hlas předsedy rozhodující.
- 2) V předsednictvu Správní rady jsou dále:
 - a/ místopředseda, který zastupuje předsedu v případě, kdy jej pověří, nebo kdy ze závažných důvodů nemůže vykonávat svou funkci,
 - b/ tajemník, který vede běžnou písemnou agendu,
 - c/ pokladník, který zodpovídá za vedení pokladny (pokladní hotovost a běžný účet),
 - d/ hospodář, který zodpovídá za hospodářskou činnost a majetek ČSS,
 - e/ člen předsednictva, kterého pracovní náplní pověří předseda.
- 3) Správní rada volí ze svého středu též revizora, který dohlíží na správnou činnost předsednictva. Provádí revize hospodaření a pokladny. Dále provádí dohled na dodržování Stanov ČSS v celé ČSS. Je zodpovědný Správní radě ČSS.
- 4) Správní rada může rozhodnout, že s funkcionáři předsednictva v případě nutnosti vznikne pracovně-právní vztah.
- 5) Správní rada může zřídit placenou funkci sekretáře ČSS, který je jmenován Správní radou a plní úkoly dle pokynů předsedy.

- 6) Předsedou a členy předsednictva nemůže být zvolen člen ČSS, který v zaměstnaneckém vztahu plní úkoly správního orgánu, v jehož sféře vlivu ČSS působí.

Čl. 8
Speleologické kluby

- 1) Speleologické kluby představují základ organizační struktury a sdružují členy dle svobodného přání o členství v nich, bez ohledu na místo bydliště a zaměstnání.
- 2) Pro ustavení speleologického klubu se stanovuje minimální počet 15 členů.
- 3) Klub se považuje za ustavený:
 - a/ uskutečněním ustavujícího členského shromáždění,
 - b/ schválením ustavení klubu Správní radou ČSS.
- 4) Ustavující členské shromáždění projedná a přijme:
 - a/ plán činnosti,
 - b/ rozpočet hospodaření,
 - c/ zvolí radu klubu a revizora.
- 5) Speleologický klub jako právní subjekt samostatně zajišťuje speleologickou činnost a provádí vlastní hospodářskou činnost v souladu se schváleným plánem činnosti a rozpočtem, v souladu se Stanovami ČSS.
- 6) Speleologický klub může zřizovat ve své vnitřní struktuře skupiny, družiny, oblasti, či jiné organizační složky a upravovat jejich postavení ve Statutu klubu, schvalovaným členským shromážděním klubu.
- 7) Speleologický klub přijímá, eviduje, případně vylučuje členy. Stanovuje čekatelskou dobu, provádí začlenění čekatelů za členy, navrhuje čestné členy.
- 8) Speleologický klub si sám stanovuje výši členského příspěvku, přičemž Správní radě odvádí 5,- Kčs/rok za každého člena.
- 9) Nejvyšším orgánem speleologického klubu je členské shromáždění. Výkonným orgánem rada klubu a revizor.
- 10) Členské shromáždění se schází nejméně 4x v kalendářním roce a k jeho schopnosti usnášet se je zapotřebí minimálně přítomnost 1/3 z celkového počtu členů.
- 11) Členské shromáždění svolává předseda nebo rada klubu. První členské shromáždění v kalendářním roce označujeme jako výroční členské shromáždění.
- 12) Speleologický klub zaniká v případě, kdy o tom rozhodne členské shromáždění s více než polovinou přítomných členů a souhlasem 2/3 většiny, nebo se sníží počet jeho členů pod 15 na dobu delší 6 měsíců.
- 13) Speleologický klub může v ČSS zaniknout též formou vystoupení z federativního svazku ČSS, ať již pro své osamostatnění či přechod do organizační struktury jiné organizace. V takovém případě klub opouští svazek ČSS s vešrým svým majetkem, pracovními lokalitami a výzkumným programem.

Čl. 9

Přestupy členů mezi kluby

- 1) Každý člen ČSS si svobodně určuje klub, jehož chce být členem.
- 2) Přechod člena z jednoho do druhého klubu je možný za těchto podmínek:
 - a/ vyrovnání všech závazků ke klubu, ze kterého odchází,
 - b/ zaregistrouje se v jiném klubu nejpozději do 3 měsíců, jinak mu zaniká členství v ČSS.

Čl. 10

Výdělečná činnost

- 1) Právní subjekty ČSS (Správní rada, SŽS, kluby) pro získávání finančních prostředků na vlastní činnost provádějí vlastní výdělečnou hospodářskou činnost, v rozsahu vymezeném zákonem, zaměřenou především na:
 - a/ geologické a geodetické práce v rozsahu metodiky užívané při průzkumu a výzkumu krasu a historického podzemí - v podzemí i na povrchu,
 - b/ výškové práce s uplatněním speleoalpinistické techniky,
 - c/ poskytování služeb dle možnosti klubu.
- 2) Právní subjekty ČSS mohou zřizovat vlastní hospodářská zařízení. Předmět činnosti hospodářského zařízení stanovuje statut hospodářského zařízení. Statut hospodářského zařízení schvaluje Správní rada ČSS.

+ +

Znění návrhu č. 4 ze dne 8. 1. 1990 bylo projednáno na schůzce představitelů ZO ČSS 1-03, ZO ČSS 1-05 a ZO ČSS 1-06.

Na této schůzce bylo dále s politováním konstatováno, že ÚV ČSS nezareagoval na revoluční události v našem státě ve vztahu ke členstvu.

Dále bylo konstatováno:

- a/ je nezbytné urychleně svolat sjezd ČSS nikoliv až v závěru roku 1990, ale nejpozději v prvé polovině roku 1990,
- b/ na sjezdu přijmout nové Stanovy ČSS, které zabezpečí maximální zjednodušení organizační struktury ČSS, přenesení těžiště činnosti do klubů, k členům,
- c/ zastoupení ZO ČSS na sjezdu je nutné zajistit počtem delegátů plynoucím z počtu členů v ZO a tím zamezit omezení práv členů početnějších ZO ČSS,
- d/ okolnosti vyžadují projednat otázku důvěry členů ČSS a ZO ČSS k ÚV ČSS, případně navrhnut ustavení skupiny k přípravě požadovaného sjezdu ČSS v termínu prvej poloviny roku.

ZO ČSS 1-03: J. Šmejkal, S. Fára

ZO ČSS 1-05: J. Kadlec, P. Šroubek, O. Jäger

ZO ČSS 1-06: V. Vojíř, K. Ryšánek, I. Píchová

OHLAS NA DOPIS V. VOJFŘE

V uplynulých, často podivných, dobách mi ústředí České speleologické společnosti mnohokrát připadalo jako oáza slušnosti a solidního kamarádského zacházení. A myslím, že jsem nebyl sám. Velmi elegantní byl např. způsob, jakým se dařilo prosazovat zahraniční cesty, vydávat Knihovnu ČSS (10 svazků za 4 roky), nebo získávat dotace na centrální akce.

Situaci, kdy se hovoří o novém uspořádání Společnosti, vidím jako uměle vytvořenou. Jistě, je zapotřebí změnit systém výkazničení, je třeba přihlédnout k novým zákonům o hospodářské činnosti, změnit některé odborné komise a další věci. Na druhé straně si myslím, že je zapotřebí zachovat systém krajských výborů a celou velmi jednoduchou strukturu Společnosti prostě, protože se vcelku osvědčila.

Jednotnou organizaci - a tedy jeden archiv, styl dokumentace, centrální informovanost, napojení na orgány ochrany přírody, správy CHKO, ústavy ČSAV, legislativu, Báňský úřad apod. - nám závidí mnozí zahraniční jeskyňáři demokraticky roztríštění do řady drobných a vcelku bezmocných spolků. Jedná se spíš o to, aby ústřední výbor a jeho komise neřídily a nenařizovaly, ale informovaly, radily, koordinovaly a doporučovaly a přitom bylo méně papírování.

Rovněž by bylo hloupé zbavovat se ve světě dosti známého a ku podivu velmi solidního označení "**Česká speleologická společnost**".

26. 1. 1990

Václav Cílek

STANOVISKO ZO 6-18 K PROHLÁŠENÍ p. VOJFŘE A K NÁVRHU STANOV ZE DNE 8. 1. 1990

Dne 22. 1. 1990 došlo na naši ZO ČSS prohlášení p. Vojíře spolu s návrhem nových Stanov Společnosti, které byly projednány na schůzce představitelů ZO ČSS 1-03, 1-05, 1-06.

Na výroční členské schůzi naší ZO byla celá věc hromadně projednána a bylo zaujato toto jednotné stanovisko:

Naše ZO ČSS tímto projevuje důvěru současnemu ÚV ČSS a k návrhu nových Stanov výše zmíněnými představiteli má mnoho výhrad.

Naše stanovisko zasíláme p. Vojířovi rovněž na vědomí.
Jihlava, 30.1.1990

J. Prokop

STANOVISKO ZO ČSS 5-02 ALBEŘICE

Vážení přátelé, kolegové,

29. 1. jsme obdrželi Váš dopis ze dne 25. 1. 1990 adresovaný pravděpodobně všem ZO ČSS. Sice jsme již v předodjezdovém zmatku na čtyřměsíční expedici, ale rádi bychom ale spoň ve stručnosti na dopis odpověděli. Některé naše názory jsme již v podstatě uvedli v dopise adresovaném ZO 1-06 a Vám jsme ho dali na vědomí, přesto se však k některým problémům vracíme.

Myslím, že já i členové naší ZO znají dřívější i nynější názory na politickou situaci, jak členů ÚV ČSS tak v podstatě velké většiny aktivních jeskyňářů a není nutné nějakých urychlencích politických proklamací. V současném dění i v dění minulých měsíců se každý člen ČSS zapojil dle svých možností i svědomí. Tomu pevně věříme. Všichni dobře víme "co jsme mohli a nemohli" a nejsme ani jsme nebyli politickou organizací.

V ústředních orgánech i celé ČSS se samozřejmě vyskytovaly chyby a deformace, které jsme se snažili řešit a i naše ZO v tomto směru vyvídela aktivitu (např. Stalagmit). Současná politická situace nám v mnohem usnadňuje práci, ale chtěli bychom se vyvarovat ukvapeného jednání jako je např. návrh 1-06 na urychlé svolání sjezdu ČSS. Jsme proti a trváme na řádném termínu.

V dopise jsou uvedeny návrhy nové podoby ČSS. Ova návrhy považujeme jako krajní alternativy a alespoň ve stručnosti dáváme návrh svůj, který je v podstatě upravením návrhu prvního.

1) Základní organizace - naprostá ekonomická a právní suverenita - stanovuje podmínky pro přijetí do ZO (podmínky členství stanoví směrnice);

- jeden člen zastupuje ZO na Valné hromadě,
- odvádí cca 5 % z čistého zisku z vedlejší hospodářské činnosti (výše odvodu závisí na daňovém systému),
- odvod 50 % členských příspěvků (výši stanoví Valná hromada či Stanovy),
- dodává do archivu dokumentaci a zprávy o speleologické činnosti,
- dodává Valné hromadě plán činnosti s požadavky na výjimky.

2) Valná hromada - sestává ze zástupců všech ZO (po jednom);

- volí předsednictvo, které se zodpovídá Valné hromadě (předsednictvo by mělo mít profesionály),
- zřizuje komise, které mají ve Valné hromadě pouze hlas poradní a vykonávají poradenskou službu pro ZO,
- koordinuje činnost ZO na lokalitách (regionální spory atd.),
- schvaluje vznik nových ZO,
- předsednictvo zajišťuje:
 - a/ vydávání centrálního zpravodaje,
 - b/ vede centrální archiv,
 - c/ dává návrh hospodaření Valné hromady ke schválení Valné hromadě (včetně rozpočtu),
 - d/ zajišťuje činnost záchranné služby,
 - e/ zajišťuje a zastřešuje ČSS vůči centrálním orgánům republiky (např. zajišťuje výjimky k činnosti v chráněných územích).

Pozn.: V případě neplnění povinností ZO vůči Valné hromadě (viz výše) může předsednictvo se souhlasem Valné hromady výjimky ke speleologické činnosti v chráněné oblasti odejmout.

Valná hromada ve spolupráci s předsednictvem dále zajiš-

řeje:

- Mezinárodní speleologická unie - zastupování,
 - a koordinuje centrální programy, výchovné akce, atd.
- 3) KV ČSS zajišťují koordinaci **speleologické** činnosti v rámci regionu.

Jsou to velice rychle a neobratně formulované návrhy, ale čas nám nedává více prostoru návrhy šířeji rozvést.

K DISKUSI O BUDOUCNOSTI SPELEOLOGICKÉ ORGANIZACE V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

Myslím, že by bylo dobré, aby členská základna věděla, jaký je současný stav vztahu České speleologické společnosti k našemu rezortnímu ministerstvu kultury, které je dle stávajících stanov stále naším gestorem.

Oddělení ochrany přírody přešlo včetně svého vedoucího dr. Karla Friedla do nového rezortu, totiž pod nově zřízené ministerstvo životního prostředí. Zároveň se do působnosti tohoto ministerstva přesunula ochrana přírody ze SÚPPOPu, zatímco památková péče spadá pod odbor muzeí a galerií MK ČSR, jehož ředitelem byl jmenován dr. Skřivánek.

V této situaci bylo zajisté třeba vyřešit otázku, co bude s naší společností. Jistě, v současné době není existence společnosti podmíněna příslušností k nějakému rezortu, avšak domnívám se, že existence "gestora" je i nadále pro naši společnost prospěšná. Důvody lze shrnout v zásadě do čtyř bodů, které uvádí:

- 1) Ministerstvo (ať už kterékoliv) může na činnost společnosti i nadále poskytovat finanční dotaci, která je pro další úspěšný rozvoj naší speleologie prakticky nezbytná. Důvody, proč je třeba, aby byla společnost finančně dotována, vysvětlím později.
- 2) Podle současně platných předpisů mají cizinci přijíždějící ze zemí, s nimiž nemá Československo bezvízový styk, i nadále povinnou minimální směnu valut. Ke zproštění z této povinnosti může dát souhlas pouze ministerstvo nebo rezortní orgán jemu na roveň postavený. Vzhledem k tomu, že přijímání zahraničních hostů na náklady ZO představuje prakticky jediný zdroj deviz pro naše základní organizace ve velmi přijatelném kursu, považuji zachování této možnosti za zcela základní podmínu k cestám do devizových oblastí.
- 3) Zůstaneme-li u cestování, připomínám, že některé služby nelze využívat, není-li cesta vedena jako služební, tj. není-li zařazena do plánu zahraničních styků příslušného rezortu. Jde o následující služby:
 - a/ nákup letenek s cizími společnostmi za čs. měnu (pro soukromou cestu, nebo lépe pro jakoukoliv jinou než služební cestu lze za koruny letět jenom tam, kam létá ČSA, výjimečně ještě některé linky vybraných společností. Jde-li však o služební cestu, lze se za koruny dostat kamkoliv na světě);

- b/ totéž platí o dopravě materiálu po moři. Čechofracht přepraví jakoukoliv zásilku kamkoliv na světě za čs. měnu pouze se souhlasem SBČs. Banka takový souhlas dá rozhodně spíše rezortní ministerské organizaci, nežli nějakému klubu. Soukromníkům jej nevydává vůbec;
- c/ expedice, vezoucí svůj materiál nákladními vozy potřebují pro hladký průjezd hranicemi ATA karnet. Ten vydává Čs. obchodní komora pouze na základě "devizového ručení" rezortní organizace disponující devizovým krytím;
- d/ pro speleologickou činnost bude i nadále třeba výjimky ze zákona o ochraně přírody, kterou bude udělovat ministerstvo životního prostředí.

Majíce na mysli výše uvedené důvody, jednal dr. Skřivánek se zástupci obou ministerstev, já jsem pak celou záležitost prodiskutoval s dr. Friedlem. Naše společnost zůstává nadále pod oddělením ochrany přírody vedeným dr. Friedlem, které však, jak už jsem uvedl, přechází jako celek pod ministerstvo životního prostředí. Předběžně nám byla tímto ministerstvem přiznána dotace ve stejně výši, jakou jsme měli u MK ČSR.

Jako rezortní organizace tohoto ministerstva však můžeme existovat spíše jako společnost, nežli jako federace. Ale spoř v názvu by tomu tak mělo být. Je jasné, že naše základní organizace mohou mít daleko větší samostatnost, nežli měly doposud a že může jít o seskupení spíše federativní. Také stanovy budeme mít takové, na jakých se shodneme. Finanční prostředky získané od ministerstva budeme využívat především na speleologickou záchrannou službu (je rozhodně třeba, aby záchranná služba byla samostatným subjektem a byla centrálně řízena - je tomu tak ve všech zemích s vyspělými speleologickými organizacemi), dále na výchovu a publikační činnost (tak, aby kurzy, školení a semináře byly finančně přijatelné pro každého člena a aby mohl každý člen lacino získat kvalitní metodické pomůcky), na tisk Speleo-věstníku a konečně na reprezentaci společnosti v zahraničí, zejména na akcích pořádaných UIS. Uvědomte si, prosím, že financování zde vymenovaných oblastí naší činnosti je nezbytným předpokladem úspěšného rozvoje speleologie u nás. Kdybychom totiž nemohli tuto činnost financovat z prostředků ministerské dotace, musely by ZO samy platit záchrannou službu např. formou mimořádných odvodů, časopis by se prodával nejméně za skutečnou výrobní cenu, stejně tak jako veškeré metodické pomůcky a publikace vydávané společností a všechny pořádané akce by si na sebe musely vydělat. Vložné a ceny publikací by navíc byly nutně zvýšeny náklady na činnost UV (nebo Správní rady, nebo jak by se centrum společnosti nazývalo). Obávám se, že zejména účast na výchovných akcích, které mají pro zvyšování úrovně naší speleologie zásadní význam by vzhledem k vysokým cenám značně poklesla.

Závěrem mi dovolte ještě poznámku k hlasům požadujícím úplnou destrukci stávající společnosti. Uvědomte si, že naše společnost vznikla spíše navzdory totalitní moci v této zemi, nežli z její vůle. Prosadit její vznik a zajistit její

činnost na úrovni, která byla zejména v zahraničí vysoko hodnocena, bylo velmi obtížné. To, že se to přece jen podařilo, svědčí spíše o kvalitách orgánů a osob, které se na řízení společnosti podíleli nežli o jejich neschopnosti, pro kterou by měli odstoupit.

David Havlíček

P U B L I K A Č N Í Č I N N O S T Ú V Č S S

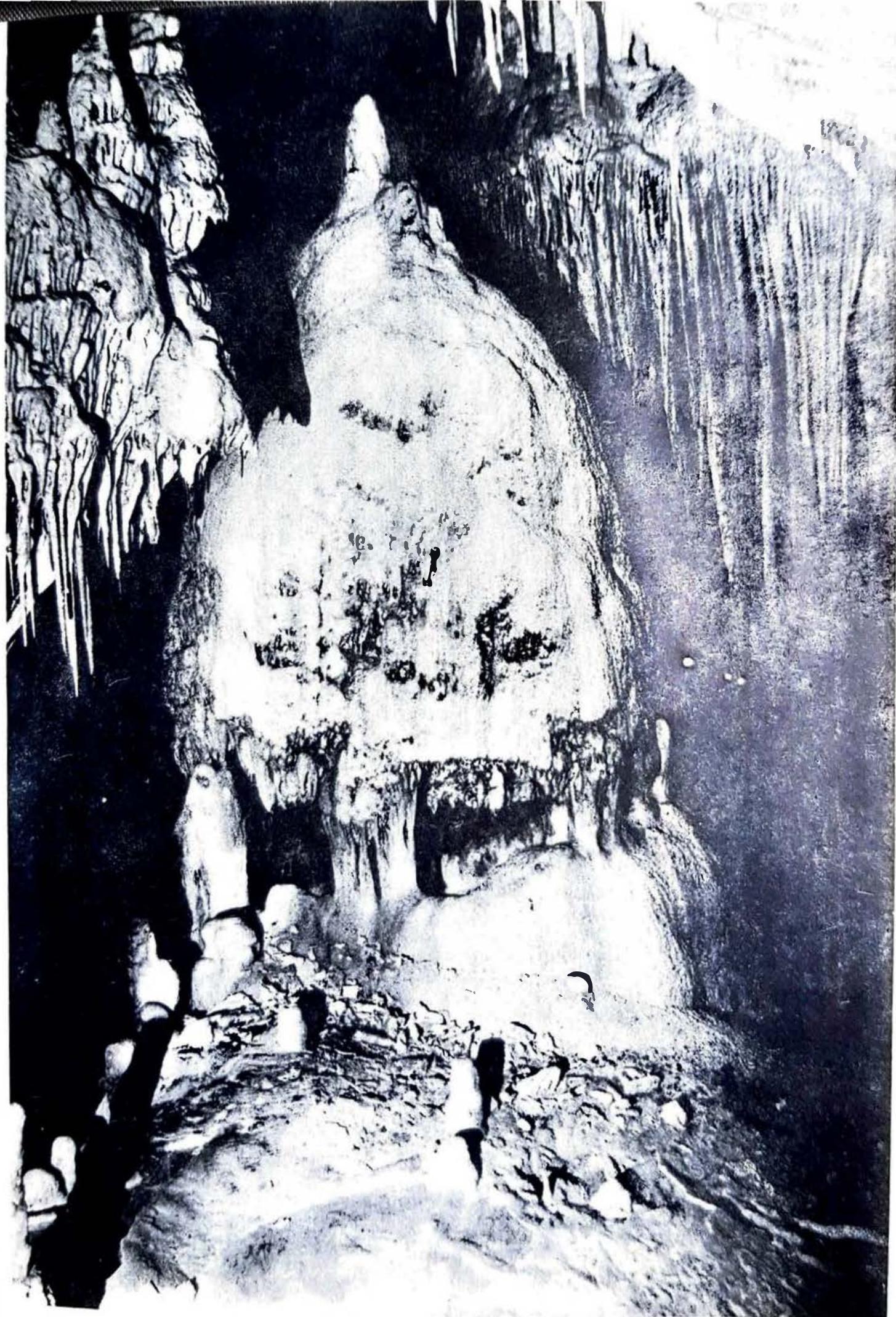
V posledních letech byla publikáční činnost ČSS realizována ve dvou základních řadách. První z nich - Stalagmit - zajišťoval ÚV ČSS finančně prostřednictvím dotací získaných od MK ČSR, redaktorem byl V. Vojíř (ZO ČSS 1-06 Speleologický klub Praha). Druhou řadou se stala Knihovna ČSS, kterou ÚV ČSS zajišťoval finančně a podílel se i na redakční části. Dosud byly vydány svazky:

Svazek 1: Studijní texty speleolog I. stupně (I. část)	Praha 1986
Svazek 2: Jan Vítěk: Bibliografie pseudokrasu v ČSSR	Praha 1986
Svazek 3: Studijní texty speleolog I. stupně (II. část)	Praha 1986
Svazek 4: Ferdinand Šmikmátor: Úvod do jednolanové techniky	Praha 1987
Svazek 5: Průvodce k exkurzím III. sympozia o krasu Krkonoško-jesenické soustavy	Praha 1987
Svazek 6: III. symposium o krasu Krkonoško-jesenické soustavy	Praha 1987
Svazek 7: Igor Audy: Fotografování v podzemí	Praha 1988
Svazek 8: Jaroslav Hromas - Josef Weigel: Základy speleologického mapování	Praha 1988
Svazek 9: III. seminář o historickém podzemí Stříbro 1987	Praha 1988
Svazek 10: 2. symposium o pseudokrasu. Sborník referátů	Praha 1988
Svazek 11: Hugo Havel: Základní organizace ČSS 6-08 Dagmar v Brně 1973 - 1988	Praha 1988
Svazek 12: Martin Vrána: Jeskynní výzkum u Březiny	v tisku
Svazek 13: Sborník příspěvků. Vědecký program 2. sjezdu ČSS	Praha 1989
Svazek 14: Hugo Havel: Přehled průzkumných prací a jejich výsledků v historii Moravského krasu	v tisku
Svazek 15: Setkání v Jizerských horách 21.9. - 24.9.1989 Liberec. Průvodce k exkurzím	Praha 1989
Svazek 16: Derek C. Ford: Charakteristiky jeskynních systémů vzniklých rozpuštěním karbonátových hornin	v tisku
Svazek 17: IV. seminář o historickém podzemí Mariánské Lázně 1989	Praha 1989

Tyto tituly byly doplněny několika samostatně vyšlými publikacemi: Tasmánie, Himalaya, Czech speleological society 82-85, Czech speleological society 86-89, Bosák a kol. "Jeskynářství v teorii a praxi", Pre Congress Field Trip Guide of the 10th Intern. Congr. of Sp. 1989 (kol. autorů, vyd. ČSS + Geogr. ústav ČSAV).

Všechny publikace byly po 1 výtisku rozeslány na všechny ZO ČSS, kde by měly být k dispozici všem členům.

O možnosti získat některé z uvedených publikací nebo i další, které se týkají speleologie, vás budeme informovat v příštím čísle SPELEa.

SILICKÁ LADNTCA - "Afričká chýše" 80 m za odtokovým sifonem
Foto J. Hovorka, 1980

O O B O R N É Z P R Á V Y

ŘASOVÉ KRÁPNÍKY

Ve dvou rozlehlých přírodních tunelech jeskyně Nettle a Arch cave nedaleko Jenolanu v Novém Jižním Walesu v Austrálii byly nalezeny podivuhodné, až 3 m vysoké stalagmity, jejichž povrch je členěn do segmentů, které se velmi podobají krunýři langusty nebo raka a také jsou místně nazývány "račími krápníky".

Všechny dosud nalezené račí krápníky se vyskytují blízko vchodu do jeskyně a to ještě v zóně denního světla. Krápníky bývají protaženy směrem ke vchodu a často jsou pokryty zeleno-modrým povlakem řas. Protažení je způsobeno jednak průvánem, který sráží skapávající kapky směrem ven z jeskyně, ale hlavně růstem cyanobakterií, tedy tzv. zeleno-modrých řas.

Na rozdíl od vžitěho názoru, že krápníky vznikají odparováním vody, které je ve skutečnosti v jeskynním prostředí - díky vysoké vlhkosti - velmi malé, dochází k růstu krápníku hlavně tím, že do vzduší jeskyně unikne oxid uhličitý, který je ve vodě rozpuštěn a tím začne krystalizovat kalcit, z něhož pak růstem vznikne krápník či sintr. To, co rozpouští vápenec není voda, ale oxid uhličitý, který je v ní obsažen. Pro růst kalcitu tedy potřebujeme nějaký mechanismus, který z vody odstraní CO_2 . V našich domovech to je např. teplo, které z vody "vyžene" oxid uhličitý a máme kotelní kámen nebo jen vápenitou sraženinu v konvici na čaj. Ve většině jeskyň prostě CO_2 unikne z roztoku stejným způsobem jako vám zvětrá odložené pivo.

U řasových krápníků to je ještě jinak - cyanobakterie potřebují pro svůj růst oxid uhličitý, který odebírají z roztoku a tím sráží kalcit. A protože se bakteriím daří nejlépe na světle, rostou hlavně směrem k východu a tím orientují celý stalagmit ke světlu. Malé nerovnosti na povrchu krápníku vrhají stín, a tak krápník nejvíce přibývá na nejlépe osvětlené ploše. Tím vznikne systém jakýchsi polovypuklých částí a výsledný tvar vypadá jako krunýř langusty.

Skupina australských badatelů označila tento typ krápníku jako stromatolit, tedy sediment, v němž se střídají organické a anorganické vrstvičky. Domnívají se, že podobný typ krápníků může být běžný ve vchodových partiích mnohých jeskyň teplého i mírného pásmá. Stačí se jen dívat...

WC

Pramen:

COX, G., JAMES, J.M., ARMSTRONG, A.L., LEGGET, K.E. (1989):
Stromatolitic cray-fish-like stalagmites. Proc. Univ.
Bristol. Speleol. Soc. 18:3:339-358. Southampton.

x x x x

CAUSA: ONDŘEJIT

Zbrašovské aragonitové jeskyně dodnes představují klasickou mineralogickou lokalitu známou ve světě zvláště gej-

zírovými stalagmity. Na rozdíl od normálních stalagmitů, které rostou z roztoků skapávajících se stropu jeskyně, vznikají gejzírové stalagmity jako drobné travertinové kupy kolem vystupujícího vývěru termálních vod. Kromě neobvyklých forem kalcitu se ve Zbrašovských jeskyních setkáváme s krásně vyvinutými agregáty aragonitu, železitými okry a černými manganovými hlínami.

Profesor J. Kašpar, který jeskyni v letech 1944-45 zkoumal, popsal měkké, bílé, pupenité až práškové povlaky a hlízky, jež se typicky vyskytují na koncích krápníků a ve spletu aragonitových jehlic jako nový minerál ondřejit. Ve své době to byl velký badatelský čin. Nové minerály se nepopisují každý den a nových minerálů známých jen z jeskyně je dodnes pouze několik. Ondřejit byl už v té době přijímán s určitými rozpaky. Nedůvěru vzbuzoval už sám chemický vzorec nového minerálu: $\text{H}_6\text{Na}_2\text{Ca}_2\text{Mg}_4/\text{CO}_3 \cdot \text{SiO}_3 \cdot 10 \cdot \text{H}_2\text{O}$ i styl badatelské práce.

Přesto trvalo dalších 20 let než dvojice mineralogů Přírodovědecké fakulty UK přikročila k přezkoumání problému (Paděra a Povondra, 1964). Precizní studie ukázala, že ondřejit je vlastně směs dvou velmi podobných minerálů, uhličitanu hořčíku - huntitu a magnezitu. Oba minerály jsou známy z více světových jeskyní. Hrádkou zůstával zvláště vysoký obsah křemíku v publikované analýze: SiO_2 - 6,27 %, Al_2O_3 - 0,58 %, MgO - 32,17 %, CaO - 12,74 %, FeO - 0,88 %, Na_2O - 0,23 %, SO_2 - 0,77 %, CO_2 - 41,17 %, H_2O - 5,49 %. Problém křemíku se snažil už Kašpar vysvětlit přítomností minerálu sepiolitu, tedy $\text{Mg}_2\text{Si}_3\text{O}_8 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$.

Sepiolit je poměrně obvyklý minerál, který se vzácně vyskytuje i v několika dalších světových jeskyních a tak se stalo, že zahraniční badatelé neuvěřili ondřejitu, ale "skočili na lep" sepiolitu, který od té doby "straší" v mnohých západních seznamech jeskynních minerálů.

Po dalších 20 letech nastal ve výzkumu další obrat, když J. Slačík (1983) určil ve Zbrašovské jeskyni opál. Opál, který je dnes znám z více jak 20. československých jeskyní, se velmi často vyskytuje společně s aragonitem, a ve Zbrašovských jeskyních tedy i s bývalým ondřejitem. Problém se začal vyjasňovat.

Mineralogické sběry prof. Kašpara jsou vesměs uloženy na katedře mineralogie VŠCHT v Praze 6, odkud jsem díky laskavosti O. Kolouška získal část původního vzorku ondřejitu. Mohl jsem tedy po více jak 40 letech pracovat s jeho původním materiálem. Výsledky jenom potvrdily dřívější nálezy Paděry a Povondry (1964) a Slačíka (1983). Mikrosondové analýzy zkázaly, že bělavý minerál porůstající aragonitové vějířky je nejenom směs obou hořečnatých uhličitanů, ale obsahuje i proměnlivé zastoupení opálu.

Pod lokalitou Zbrašovské jeskyně je podle současného stavu znalostí nutné škrtnout nejenom již dříve zrušený ondřejit, ale i dosud uváděný sepiolit.

Případ ondřejitu je však i dokladem jakési historické spravedlnosti. Jméno zrušeného minerálu totiž už nikdy nemůže být použito pro nějaký nově nalezený minerál. Profesor Ondřej už nikdy nemůže mít minerál pojmenovaný po sobě díky nedokonalé práci svého žáka. A ze stejného důvodu už nikdy

nelze pojmenovat nový minerál po profesoru Kašparovi, kašparit byl totiž také zrušen...

Václav Cílek

Literatura:

- KAŠPAR, J.V. (1944-45): Ondřejit - nový nerost. Věda přírodní 23:132-137. Praha.
- KAŠPAR, J. (1949): Naše aragonitové jeskyně. Vesmír 7:114-116. Praha.
- PADĚRA, K., POVONDRA, P. (1964): Das Vorkommen des Huntits und Magnesits aus den Grotten Zbrašov bei Teplice nad Bečvou. Acta Univ. Carol. 1:15-24. Praha.
- SLAČÍK, J. (1983): Uranium activates in karst regions. New minerals in speleothems. Příloha Stalagmitu, 59-60. Praha.

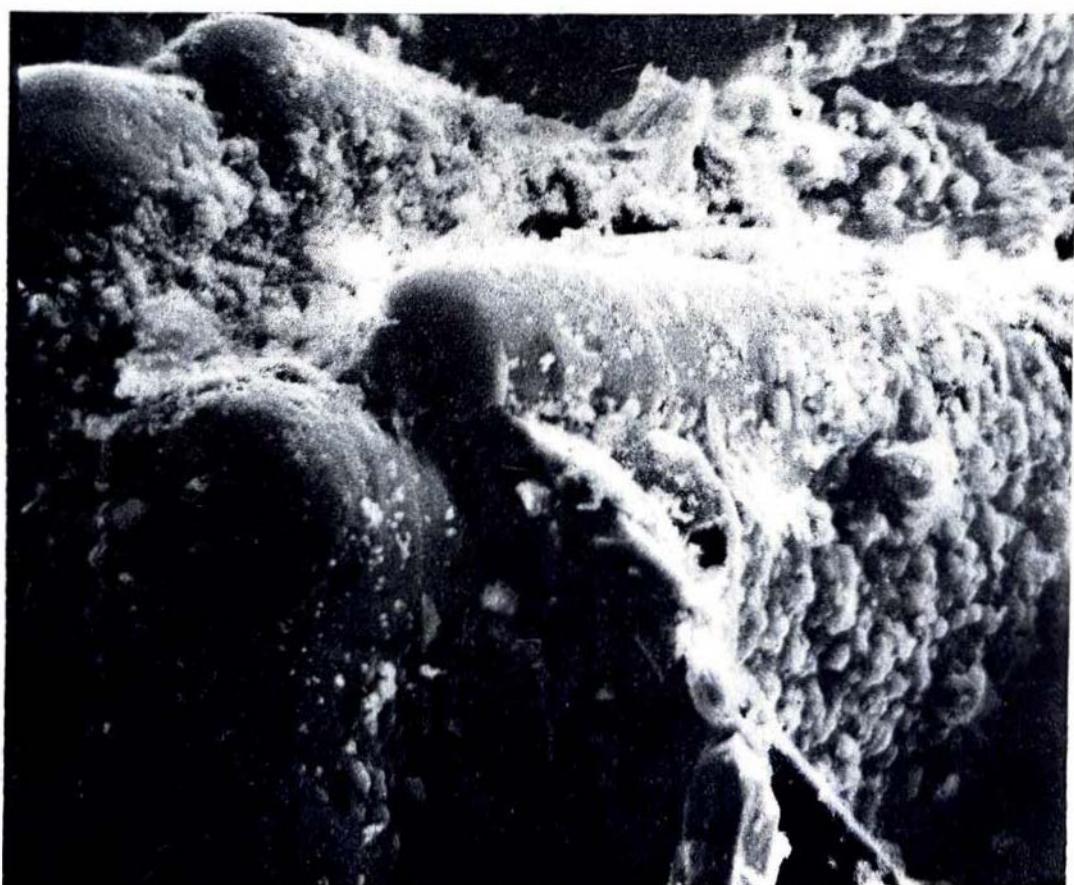

Foto 1: Aragonitové jehliče jsou zcela pokryty hladkým opálem, na který nasedají Mg-uhličitanы. Zvětšení 600x.
Aragonite needles are covered by smooth opal and Mg-carbonates.
A. Langrová - V. Cílek

Abstract:

"New" cave mineral described as ondřejite (Kašpar 1945) was later proved to be mixture of huntite and magnesite (Paděra and Povondra 1964), but due to the first description and SiO_2 excess it still appears in cave mineral list (Moore 1970, White 1976, Hill and Forti 1986) as sepiolite. New re-

search of the original samples determines ondřejite as hun-tite-magnesite-aragonite-opal mixture. No sepiolite was found.

x x x x

PRAHOU PODzemní: "U sklepa svatojánského" a další drobné objekty Malé Strany

Skutečným podzemním bohatstvím Prahy, města, které nemá rozsáhlé propojené podzemí, ale spíš jen drobné izolované, avšak často velmi zajímavé podzemní objekty, jsou sklepy. Sklepy tvoří spodní vrstvu města, bývají v nich zachovány nejstarší, dnes už dávno neexistující stavby. Z průběhu sklepů usuzujeme na směr dřívějších ulic. Zatímco povrchové části staveb prošly mnohými přeměnami, slouží sklepy - z nichž řada je starších půl tisíciletí - svému účelu dodnes.

Část sklepů ležících pod úrovní silnic je dnes až po strop zaplněna splavenou hlínou, jiné byly ze statických důvodů už před staletími zavezeny rumem a opět jiné byly prostě zaplněny odpadky i se stovkami studní, které bývaly až do vrcholné gotiky ve sklepích budovány. Všechny tyto objekty představují obrovské archeologické bohatství, které bylo zatím odkryto jen z malé části.

Málokdo si uvědomuje, jak je obtížné postavit dobrý sklep. Můžeme to ilustrovat na příkladu dvou sousedů, kteří se každoročně dělí o sklepení jablek. Zatímco sousedovi s gotickým sklepem vydrží jablka až do března, uchová je soused se sklepem z 19. století stěží do Nového roku. Středověký sklep nahrazoval moderní lednici, vyžadovalo se na něm, aby dokázal udržet čerstvé maso po dobu až několika týdnů. K tomuto účelu se do sklepů navážel v zimě led. Ledové sklepy, u nás prakticky neznámé a málokdy rozeznávané, jsou dnes předmětem zájmu zvláště v západní Evropě. Jednak jsou např. ve Francii, která má teplejší klima, potřebnější a tedy i více rozšířené než u nás, jednak energetická krize posledních let donucuje podnikatele hledat úsporná řešení vhodného uchování potravin. Nepochybují o tom, že tento trend dříve či později zastihne i Československo. Myslím si, že v rámci hospodářské i zájmové činnosti základních organizací ČSS prudce vzroste zájem o systém starých sklepů často provázaný s kanalizací, a proto je dobré o něm něco vědět.

Především sklepy mírají dva hlavní účely: uchovávat potraviny a odvodňovat stavbu. Zvláště druhý případ je pro jeskyňáře důležitý, protože odvodňování, či naopak přivádění vody přepadem ze sousedního objektu je obvykle spojeno se systémem kanálů a někdy i drobných štolek. Tyto štolky se velmi rychle zanášejí. Proto setkáte-li se ve sklepě s drobným zcela zaneseným dílem, nejedná se o tajnou chodbu, ale s největší pravděpodobností o kanál, podle jehož sklonu snadno určíte, jestli kopete směrem k domu nebo od něj. Vodovodní štolky někdy mírají počvu vymazanou jílem, na které jsou volně nakladeny valouny o průměru okolo 20 cm. Po takto upravené podlaze šlo chodit, aniž by se zkaliila voda.

Instruktivní příklad systému sklepů a štolek se nalézá v horní části Nerudovy ulice přímo proti vyústění Jánských schodů. Zároveň odtud máme snad nejstarší zprávu o štolách

na území hlavního města. Jedná se zvláště o dům čp. 223 zvaný "U sklepa svatojánského".

Je to jeden z mála od základů barokních domů v Nerudově ulici. Byl vybudován v letech 1655 - 1698. Dvě rozsáhlé zaklenuté sklepni místonosti o délce asi 30 m a další drobnější prostory sloužily ke skladování vína. Sklep zároveň protíná subhorizontální pramenou linii, která leží na rozhraní propustných svahovin s jílovitými, špatně propustnými vinickými vrstvami v podloží. Srážková voda, která se v prostoru Hradčanského náměstí a nad ním vsakuje do půdy, stéká po ukloněném nepropustném podloží směrem k Nerudově ulici, kde byla odjakživa jímána jako pitná voda. Po vybudování barokního domu byla do počvy sklepa vyhloubena jímka se štolovým přepadem pode dnem sklepa. Štolka o délce asi 30 m směřuje šikmo po spádnici pod Nerudovu ulici, kde přibližně v polovině vozovky končí v blátě. Původně pravděpodobně ústila ve strmé stráni pod Nerudovou ulicí. Tato štola je propojena s jinou odvodňovací štolkou procházející pod domem čp. 220 "U zlaté podkovy" úzkým spojovacím kanálkem.

Rovněž sousední dům čp. 219 zvaný "U zlatého lva" měl vlastní studnu s vodovodním přepadem. Štola byla přístupna z dnes zaházené studny v podlaze sklepa zahoubeného do terasového stupně Kajetánky. Směřovala přibližně paralelním směrem jako štolka od Sklepa svatojánského. Končila zanesením sedimenty v severní polovině Nerudovy ulice. Podobný systém studní či jímek se štolovým přepadem do stráně mělo pravděpodobně víc malostranských domů.

Jímky menších rozměrů jsou ve sklepech obvyklé. Pokud nesloužily přímo jako zdroj pitné vody, stahovala se po nich srážková voda, odkud mohla být snadno vybírána. Je možné, že jímky měly i mikroklimatickou funkci - zvlhčovaly atmosféru sklepa. Dovolovala-li to konfigurace terénu, mívaly jímky vlastní přepady - příkladem jsou některé sklepy v ulici U lužického semináře.

Mohutný vinný sklep v domě "U sklepa svatojánského" má ještě jedno pozoruhodné technické řešení. Je jím vzduchový polštář mezi domem a vlhkou skálou, který sloužil k odvodňování větráním. Izoloval dům od vlhkosti. Ve sklepě a štolách je sintrová výzdoba.

První zmínka o prameni v horní části Nerudovy ulice v domě čp. 219 je v prodejně smlouvě z roku 1543 a v dalších smlouvách. Podobné zprávy existují i o štolách. Tak roku 1703 povolil Jan Jiří Mayer, císařský dvorní šancaumeister, majiteli domu čp. 219 Janu Královi postavit štolu ze svého domu přes ulici pod dům Mayerův. Ještě starší jsou záznamy o domě "U sklepa svatojánského". V letech 1603-5 probíhalo před městskou radou jednání s Maryanou Šloserovou, stěžující si na nečistý tok vody z tohoto domu, při které bylo vzpomenuto dohody z roku 1583, která hovoří o štole již značně sešlé!

V Nerudově ulici známe několik zajímavých sklepů. Dům čp. 234 "Hluboký sklep" má gotické základy. Dobře zachované jsou renezanční sklepy domu čp. 238-9 "U zeleného krále" či dvoupatrové sklepy domu "U černého lva".

Sklepy domu čp. 261 "U zlatého orla" nejsou vybudovány

pod domem, ale jsou zahloubeny do svahu za domem. Ve sklepě domu čp. 247 naproti bývalému klášteru kajetánů nad kostelem Panny Marie Ustavičné pomoci v místě nápadného zúžení Nerudovy ulice můžeme nalézt zbytky první strahovské brány.

Skutečným důlním dílem jsou dvě patra sklepů vylámaných do skály pod palácem pána z Hradce (Italské velvyslanectví) pod Zámeckými schody. Rozsáhlé sklepy paláce Harbuval Chamaré čp. 171 zase narušují výsostný prostor Britského velvyslanectví. Snad nejpozoruhodnější malostranský sklep leží v ulici U lužického semináře v domě čp. 82 "U zlaté hvězdy". Vznikl využitím prastarého oblouku Juditina mostu!

Malá Strana má i dvě ztracené vodovodní štoly. Ústí obou je patrné na vedutě Samuela Globice z Bučína z roku 1678. První z nich jímalá vodu Brusnice přibližně v místech, kde z Chotkovy ulice odbočuje nahoru Valdštejnovo dělníky prokopaná Myší díra. Důvodně ústila na Klárově v místech, kde je spodní část tramvajového ostrůvku. Později byla vyvedena dál do objektu zbrojnice, kde můžeme předpokládat, že poháněla vodní stroj (hamr?).

Horní ústí druhé vodovodní štoly je neznámé. Snad jímalá některý z drobných pramenů v oblasti Polského velvyslanectví či v okolí. Ústila pod dolní zdí Valdštejnské zahrady nad dnešním vchodem do Metra přibližně tam, kde je v moderní mříži umístěn symbol klíče.

Malostranské podzemí je kupodivu chudé na pověsti. O to podivuhodnější je skutečný případ tzv. Rigoletta z Toskárny, který několik desítek let vzrušoval malostranské obyvatele. Rigoletto z Toskárny, podivný mužík ošklivého vzhledu, organoval v 60. letech minulého století anarchistické schůzky, do kterých se mu podařilo zatáhnout i šlechtické synky z nejvyšší společnosti. Spiklenci se scházeli v malostranských sklepeních. Zradou jednoho z nich, nešlo-li ovšem o přímou účast policejního špicla, byl zatčen a usvědčen. Ve vězení se dal do policejních služeb. Po propuštění sloužil jako agent-provokatér. Byl nalezen zavražděný a jeho vrah nebyl nikdy dopaden. Na tento případ reaguje R.M.Rilke povídou "Prager Geschichte".

Václav Cílek

Literatura:

- HEREŠOVÁ, O. (1964): Zpráva o posouzení příčin průsaku vod na Malé Straně. MS Geofond, P 16 785. Praha.
- HLAVSA, J., VANČURA, J. (1983): Malá Strana/ Menší Město pražské. Str. 78, 199 - 206. SNTL. Praha.
- KREJČÍ, K. (1981): Praha legend a skutečností. Panorama. Praha.
- ZÁMEK, J. (1971): Závěrečná zpráva - Nerudova ulice. 49 str. MS Geofond. Praha.

Abstract: Praga subterranea - The lesser part of Prague

Numerous cellars occur in the old parts of Prague dating back to 13th century or before. Large Gothic cellars were often accompanied by wells. The cellars were later enlarged

and wells localised outside the houses or special water supply was constructed. Two short (30 m) water ediths were found to drain excess water from small springs in Barocco house in Nerudova street just under the Castle of Prague. The manuscript from 1583 mentioning very old water edith under neighbouring house was detected.

KRÁTKÉ ZPRÁVY

VELKÁ AMERIKA BUDE JEŠTĚ VĚTŠÍ

Obrovský lom Velká Amerika u Mořiny v Českém krasu se - jak nám sdělil pan Desort ze závodu Mořina - bude dál rozširovat. Závod má spočítané zásoby do roku 2030, které budou značnou měrou pokryty právě Velkou Amerikou, kde se počítá s rozšířením lomu o 90 - 120 m na jeho jižní straně a možná i menší přibírkou na severní straně. Trestanecký či Deštivý lom s Únorovou propastí má zůstat téměř beze změny. Geologický průzkum ukazuje na minimální zkrasovění, ale krasová překvapení nejsou pochopitelně vyloučena.

-WC-

STRAŠLIVÁ PŘÍHODA V ALEPPU

Známý francouzský jeskyňář Norbert Castaret ve své knize "Tma pod zemí" hovoří o dvou strašlivých příhodách, které mají původ v nedodržování zásady dvou či tří na sobě nezávislých zdrojů světla. Nejhroznější jeskynní moritát se udál v historickém podzemí syrského města Aleppa roku 1920.

Dvacet mladých páru, které očekávaly svatbu, vstoupilo do podzemního labyrintu, aby tu oslavilo dávný pohanský rituál ve stylu antických bakchanálií. Co se v podzemí dělo, by jistě bylo vhodným námětem na nepřístupný film, ale závěr patřil spíš do oblasti horroru. Nikdo se příliš nestaral o světlo, takže se stalo, že poslední svíce dohořela a mladí lidé marně hladali cestu z bludiště. O pět let později, když vojenské úřady prováděly průzkum podzemí, narazily na zbytky čtyřiceti těl, v jejichž okolí byly roztroušeny stopy veselé slavnosti.

-WC-

NELAŠKUJTE V PODZEMÍ!

N. Castaret hovoří dál o podobné příhodě tentokrát se šťastným koncem. Mladý francouzský pár přijel oslavit líbánky do malého hotelu blízko Aveyronu. Při jedné procházce objevili jeskyni, do které se druhý den vydali. Měli sebou pouze svíčku a krabičku sirek. Po určité vzdálenosti narazili na potůček. Mladá žena čekala na břehu, zatímco se manžel vydával na druhou stranu. Ještě nebyl daleko, když nevěsta laškovně sfoukla jeho svíčku. Oba se tomu vesele zasmáli a muž sáhl pro sirkы. Jenže je upustil do vody a proud mu je vzal.

Ruku v ruce stál mladý pár v úplné tmě. Přestože jeskyně

nebyla příliš velká, nemohli najít cestu. Den a noc si prohmatávali cestu dál do jeskyně, dál od vchodu. Naštěstí narazili na úzkou puklinu. Jejich výkřiky uslyšel místní pasáček. Seběhl do vesnice. Narychlo svolaná záchranná výprava je zachránila na prahu vyčerpání i šílenství.

-WC-

OBJEVY V ČESKÉM KRASU

Od roku 1984 pracovalo několik členů ZO 1-06 na zmáhání závalu ve štole vybíhající z lomu "J" v těžebním pásmu Amerik. Smyslem celého počínání byla snaha proniknout do části systému starých štol, které sloužily k dobývání vápence a které byly po téměř padesát let uzavřeny ze všech stran závaly. Podle staré dokumentace by se mělo jednat o asi 300 metrový úsek, ve kterém nelze vyloučit existenci krasových jevů dosahujících v ideálním případě např. velikosti Únorové propasti.

Zmáhání závalu bylo prováděno dřevěnou štolou o rozmezích cca 100 x 160 cm a délce třiceti metrů. K průniku došlo dne 27. ledna 1990 asi ve 13,30 hod. Za závalem leží celý neporušený 300 metrový úsek štol s původní těžební technikou (koleje, nádraží, kompresory). Byly zde zaregistrovány dva volné krasové komíny ve stropě štoly, které zatím čekají na dokumentaci a případnou prolongaci.

David Havlíček

PŘEHLEDY

NEJDĚLŠÍ A NEJHLUBŠÍ JESKYNĚ SVĚTA

V 9. čísle amerického jeskyňářského časopisu NSS NEWS ze září 1989 jsou otištěny tabulky nejdělších a nejhlubších jeskyní USA a nejdělších i nejhlubších jeskyní světa. Stručný doprovodný komentář uvádí, že se jedná o součást obsáhléjšího seznamu, pořízeného Bobem Guldenem. Současně vyzývá čtenáře, kteří mají připomínky nebo doplňky, aby kontaktovali autora na adresě:

Bob Gulden
1333 Chapelview Dr.
Odenton
MD 21113
U.S.A.

Přetiskujeme obě tabulky nejdělších a nejhlubších jeskyní světa a vy, prosím, poučte se, použijte, případně kontaktujte!

(jh)

NEJDELŠÍ JESKYNĚ SVĚTA (jeskyně delší než 23 km)

	délka	zdroj informace a datum	hloubka
1. Mammoth Cave USA Kentucky	531,069	C.R.F./C.K.K.C. 1/88	379
2. Optimističeskaja SSSR Ukrajina	165,000	Caves and Caving 143 Spring 1989	?
3. Höolloch Švýcarsko Schwyz	148,260	Caves and Caving N44P2 Summer 1989	2874
4. Jewel Cave USA J.Dakota	127,203	Mike Hanson 6/89	439
5. Siebenhengstehöhlen- system Švýcarsko Bern	110,000	Caves and Caving 139 S 88	3346
6. Ozernaja SSSR Ukrajina	107,300	Caves and Caving N28P13 Summer 88	?
7. Systeme de la Coumo d'Hyouernedo Francie Naute-Garonne	90,000	Caves and Caving N28P13 Summer 88	3294
8. Systeme de Ojo Guarena Španělsko Brugos	89,100	Caves and Caving N28P13 Summer 88	?
9. Wind Cave USA J. Dakota	82,559	Mike Hanson 6/89	565
10. Zoluška SSSR Ukrajina	82,000	Caves and Caving N28P13 Summer 88	?
11. Fisher Ridge Cave System USA Kentucky	77,248	5/89	290
12. Sistema Purificacion Mexiko Tamaulipas	71,575	Peter Sprouse 5/88	2966
13. Friars Hole Cave System USA Z. Virginie	69,234	Doug Medville 6/89	618
14. Boj-Bulok Cave SSSR Střední Asie	65,000	Caves and Caving 143 Spring 1989	2854
15. Organ Cave (Greenbrier) USA Západní Virginie	60,510	Paul Stevens 1/85	600
16. Clearwater-Cave of the Winds Malajsie Sarawak	60,000	Caves and Caving N44P9 Summer 89	1165
17. Mamo Kananda Papua Nová Guinea, South High	54,800	Atlas des Grandes Cavites Mondia	1732
18. Easegill S. Velká Británie Cumbria/Lancas	53,679	Steve Worthington 11/88	1010
19. Reseau de l'Alpe, Francie Isere/Savoie	53,600	Caves and Caving N28P13 Summer 88	?
20. Reseau de la Dent de Crolles, Francie, Isere	53,200	Caves and Caving N28P13 Summer 88	1978
21. Red Del Rio Silencio (Sis. Torca de Los Caballos-Cue- va del Valle) Španělsko, Cantabria	53,000	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	1614

	délka	zdroj informace a datum	hloubka
22. Lechugiulla Cave USA Nové Mexiko	52,947	Lechugiulla Cave Project 04/89	1501
23. Sistema Huautla Mexiko Oaxaca	52,110	List-Long Caves of Mexico 5/88	4495
24. Reseau de la Pierre Saint Martin Francie/ Španělsko, Pyreness/Java.	51,200	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	4403
25. Kap-Kutan-Promezutočnaja SSSR, Turkmenie	50,300	Caves and Caving 143 Spring 1989	656
26. Raucherkarhöhle Rakousko Oberösterreich	50,000	Caves and Caving N44P47 Summer 89	2379
27. Crevice Cave USA Missouri	45,384	M.S.S.Liason 11/83 (Scott House)	?
28. Fighiera-Corchia-Farolfi System Itálie, Toscana	45,000	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	3970
29. Hirlatzhöhle Rakousko Oberösterreich	44,600	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	2008
30. Cumberland Caverns USA Tennessee	44,444	J. Smyre 8/84	200
31. Ogof Ffynnon Ddu Velká Británie, J. Wales	43,000	NSS News V43N9P261 9/85	666
32. Eisriesenwelt Rakousko Salzburg	42,000	CIM No. 6,7 Jan.-Apr. 1980	1335
33. Bolšaja Orešnaja SSSR Sibiř	41,000	Caves and Caving 143 Spring 1989	?
34. Sloans Valley Cave System USA, Kentucky	39,640	L.M.K.C. 1/82	240
35. Xanadu Cave System USA Tennessee	38,623	Simms 7/86	100+
36. Dachstein-Mammuthöhle Rakousko, Oberösterreich	38,529	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	1335
37. The Hole USA, Záp.Virginie	36,838	C.Williams 3/25/81	100+
38. Whigpistle Cave USA Kentucky	36,809	Don Coons 6/85 NSS Conv.	?
39. Atea Kananda, Papua Nová Guinea, South.High.	34,500	The British Caver Vol.94-95 1985	1148
40. Culverson Creek System USA, Západní Virginie	33,507	WVACS 5/87	400+
41. Carlsbad Caverns USA Nové Mexiko	33,490	CRF 9/87	1028
42. Tantalhöhle Rakousko Salzburg	33,000	Caves and Caving V44P47 Summer 89	1427

	délka	zdroj informace a datum	hloubka
43. Sys. Amatérská a Punkevní jeskyně ČSSR, Morava	32,500	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	1629
44. Pestera Vintului Rumunsko Padurea Craiu.	32,277	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	100
45. Blue Spring Cave USA Indiana	32,251	Art Palmer 1973 NSS Conv.	100
46. Tenglongdong System China ?	32,000	?	?
47. Hicks Cave (Hidden River S.) USA, Kentucky	31,380	NSS NEWS 6/87	160
48. Scott Hollow Cave USA Západní Virginie	31,060	Mike Dorr 5/89	437
49. Binkleys Cave System USA Indiana	30,738	Terry Crayden (ISS) 82 S.F.G.B.	?
50. Piaggia Bella System Itálie, Toscana	30,000	Caves and Caving 143 Spring 1989	3035
51. Ogof Agen Allwedd Velká Británie, J. Wales	29,000	B.C.R.A. N27P29 Feb. 85	591
52. Windymouth (Wind) Cave USA, Západní Virginie	28,968	Jim Hixson 2/89	?
53. Mountain Eye Cave System USA, Tennessee	28,967	Tenn. Cave Survey 3/87	?
54. Honey Creek Cave USA, Texas	28,160	George Veni 10/88	?
55. Reseau du Verneau Francie Doubs	28.150	B.C.R.A. N21P32 Aug. 83	1270
56. Jagerbrunntrrog System Rakousko, Salzburg	28,026	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	?
57. Sistema Cueto-Coventosa-Cobera Španělsko, Cantabria	28,000	Caves and Caving 139 S 88	2674
58. Butler-Sinking Creek System USA, Virginie	27,710	NSS NEWS V45N7P273 July 1987	623
59. Bulmer Caverns Nový Zéland Nelson	27,400	Caves and Caving N44P44 Summer 89	2493
60. Mystery Cave USA, Missouri	27,356	MSS 7/86	?
61. Berome Moore Cave USA Missouri	27,077	NSS NEWS 6/87	?
62. Grotte de Saint-Marcel d'Ardeche Francie, Ardeche	27,000	Atlas Des Grandes Cavites Mondia	?

NEJHLUBŠÍ JESKYNĚ SVĚTA (jeskyně hlubší než 800 m)

	hloubka	zdroj informace a datum	délka
1. Reseau Jean-Bernard Francie	1535	Mark Minton 10/84 NSS News V42N10 P313-314	
2. Vjacheslav Pantuchin SSSR	1508	Caves and Caving 143 Spring 1989	
3. Laminako Ateak ou puertas de Illanina (BU 56) Španělsko	1408	Caves and Caving N40P40 Summer 88	7,39 km
4. Sistema del Trave Španělsko	1381	Caves and Caving 138 W 87 P31	7
5. Sněžnaja-Mezhonnogo SSSR	1370	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
6. Sistema Huautla Mexiko	1353	Bill Stone 4/87	25,78
7. Reseau de la Pierre Saint Martin Francie/Španělsko	1342	Mark Minton 10/84 NSS News V42N10 P313-314	28,71
8. Reseau Berger Rhododendrons Francie	1248	Caves and Caving N44P44 Summer 89	9,82
9. Vladimir Iljuchin System SSSR	1240	Caves and Caving 143 Spring 1989	
10. Sistema Cuicateca Mexiko	1230	3/89	9,18
11. Batmanhöhle (Schwersyst.) Rakousko	1219	Mark Minton 10/84 NSS News V42N10 P313-314	
12. Gouffre Mirolda Francie	1211	Spelunca N29P10 88	
13. Abisso Complesso Fighiera-Antro del Corchia Itálie	1210	Atlas Des Grandes Gouffres Du Monde 1986	
14. Sistema Aranonera Španělsko	?1185	Caves and Caving N40P40 Summer 88	3,54
15. Dachstein Mammuthöhle Rakousko	1180	Caves and Caving N40P40 Summer 88	
16. Jubiläumsschacht Rakousko	1173	Pawel Jedrzejczak 6/9/85	
17. Sima 56 de Andara Španělsko	1169	Mark Minton 10/84 NSS News V42N10 P313-314	3,54
18. Anou Ifflis Alžírsko	1159	Caves and Caving N40P40 Summer 88	1,00
19. Riviere de Sovdet (Gouffre de la Bordure de Tourugne) (Riviere de Sudet) Francie	1159	Caves and Caving N44P44 Summer 89	

	hloubka	zdroj informace a datum	délka
20. Sistema Badalona Španělsko	1149	Speleo Flash No. 148 12/85	
21. Sistema del (Pozu) Xitu Španělsko	1148	Speleologia 15/86	3,80
22. Akematl (Axematl)(Axemati) Mexiko	1130	D.C. of the W.	
23. Kujbyševskaja System SSSR	1110	NSS News 6/87	
24. Schneeloch Rakousko	1101	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
25. Sima G.E.S.M. Španělsko	1098	Mark Minton 10/84 NSS News V42N10 P313-314	
26. Jägerbrunnertrog-system Rakousko	1078	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
27. Sotano de Ocotempa Mexiko	1040	Caves and Caving N44P44 Summer 89	
28. Meanderhöhle Rakousko	1026	Caves and Caving N40P40 Summer 88	
29. Torca de Uriello Španělsko	1022	Mark Minton 10/84 NSS News V42N10 P313-314	2,29
30. Siebenhengstehöhlensystem Švýcarsko	1020	Caves and Caving 139 S88	68,35
31. Reseau de la Coumo d'Hyouenede Francie	1018	Caves and Caving N44P44 Summer 89	25,10
32. Lamprechtsofen Rakousko	1005	Mark Minton 10/84 NSS News V42N10 P313-314	
33. Kijevskaja SSSR	990	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
34. Spluga della Preta Itálie	985	Caves and Caving N28P13 May 85	
35. Reseaudes Aiguilles Francie	980	Caves and Caving N28P13 May 85	
36. Schnellzughöhle Rakousko	970	Caves and Caving N32P27 Feb. 86	2,49
37. Moskovskaja SSSR	970	NSS News July 89	
38. Napra SSSR	956	Caves and Caving N28P13 May 85	
39. Guixani Ndia Guinjao Mexiko	954	NSS News V46N5P125	5,2
40. M2 (Pozo de CuetaJbo) Španělsko	948	NSS News 6/87	

	hloubka	zdroj informace a datum	délka
41. Sonconda Mexiko	945	List of the Deep Caves of Mexiko 5/88	1,8
42. Complesso Sotterraneo del col Delle Erbe or Michel Gortani-Davanzo Itálie	935	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
43. Gouffre du Cambou de Liard Francie	926	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
44. Grotte di Monte Cucco Itálie	922	Caves and Caving N22P27 Nov.83	12,97
45. Berger-Platteneck-System Rakousko	915	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
46. Feuertalsystem Rakousko	913	Caves and Caving N27P27 Feb. 85	
47. Pozu de Cabeza Muxa Španělsko	906	The British Caver V93P7-8 Winter 84	
48. Sistema Purificacion Mexiko	904	Peter Sprouse 5/88	41,75
49. Gouffre de la Fromagers Francie	902	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
50. Jama na Vjetreni brdima Jugoslávie	897	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
51. Pozzo Della Neve Itálie	895	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
52. Gouffre Touya de Liet Francie	894	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
53. Hochlecken-Grosshöhle Rakousko	890	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
54. Höllloch Švýcarsko	876	Caves and Caving N44P2 Summer 89	92,00
55. Wildbaderhöhle Rakousko	874	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
56. Abisso Dei Draghi Volante Itálie	870	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
57. Boi-Bulok SSSR	870	Caves and Caving 143 Spring 89	40,39
58. Nettlebed Cave System Nový Zéland	867	NSS News V45N7P269 July 87	15,04
59. Sistema Garma Ciega-Sumidero de Cellagua Španělsko	864	Speleologia 15/86	6,21
60. Trunkenbold-schacht Rakousko	859	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	
61. Gruberhornhöhle Rakousko	854	Atlas Des Grands Gouffres Du Monde 86	4,16

Z P R Á V Y Z A K C Í

IV. SYMPOZIUM O KRASU KRKONOŠSKO-JESENICKÉ SOUSTAVY

Stalo se již tradicí, že speleologové pracující v krasových oblastech severních pohraničních hor předkládají výsledky své práce formou referátů na sympoziích o krasu Krkonošsko-jesenické soustavy. Pravidelnou účast mají i zástupci odborných organizací a institucí z domova i ze zahraničí, kteří samostatně provádějí nebo jsou zapojeni do společných výzkumných programů.

Již IV. symposium organizaovala ČSS, ÚOK pro výchovu, KVVČ a ZO 5-01 Bozkov ve dnech 7. - 10. 12. 1989 v rekreačním zařízení Sněžník v Dolní Moravě (Králíky). I přesto, že tato akce se konala ve vzrušených dnech naší něžné revoluce, přijelo celkem 38 účastníků z domova i zahraničí. Nejpočetnější zahraniční skupina byla z PLR, a to tři pracovníci Slezské univerzity včetně pana profesora Puliny, dva pracovníci Vroclavské univerzity, jeden z Univerzity Biały Stok a jeden zástupce speleologické skupiny Stronie Ślaskie. Za MLR se sympozia účastnila Kinga Székely z Barlangtani Intézet Budapešť. Zástupci z NDR se omluvili pro výjimečnou politickou situaci v jejich zemi. Z domácích odborných organizací se účastnili zástupci s.p. Geoindustria Praha a Geografického ústavu ČSAV Brno.

V bohatém programu bylo předneseno 22 referátů z krasových oblastí Lužických hor, Jizerských hor, Krkonoš, Orlických hor a Jeseníků. Zvláštní pozornost byla věnována výsledkům krasového výzkumu Kralického Sněžníku, který je řešen v mezinárodní spolupráci s PLR. Referáty byly doplněny exkurzí na krasové lokality Kralického Sněžníku (Mramorový lom, Pacltova jeskyně a Tvarožné díry). Večerní program byl vyplněn samostatnými přednáškami ze zahraničních akcí (P. Bosák - Irán, M. Pulina - Francie a Kuba, J. Řehák - Špicberky 88, R. Tásler - Krn 89).

Z diskuzních příspěvků a závěrů sympozia vyvstala potřeba užší spolupráce a koordinace jednotlivých úkolů mezi ČSS a polskými partnery. Zejména v otázkách hydrologie krasových oblastí dotýkajících se obou hraničních území, které jsou v zájmu jednotlivých ekologických programů. Zástupci jednotlivých základních organizací projednali s polskými partnery jednotlivé otázky a na závěr sympozia předložili dohodnuté programy:

- ZO 5-02 Albeřice ve spolupráci s Vroclavskou univerzitou bude řešit otázku geologie a hydrologie Lysečinského hřbetu v Krkonoších (Albeřická jeskyně).
- ZO 5-03 Broumov ve spolupráci s Akademii Rolniczou (Vroclav) a se speleologickou skupinou Stronie Ślaskie budou spolupracovat na měřeních geodetické prostorové sítě v Broumovských skalách a provádět základní dokumentaci pseudokrasových jevů ve Stolových horách (PLR).
- ZO 5-06 Žamberk ve spolupráci s Politechnikou Vroclav budou řešit hydrologické a hydrochemické otázky krasového území Zlaté štoly v Orlických horách.

ZO 5-01 Bozkov ve spolupráci se Slezskou univerzitou a Politechnikou Wroclaw budou pokračovat v průzkumu a výzkumu krasu na Kralickém Sněžníku.

Byl vznesen i zajímavý návrh na praktickou mezinárodní speleologickou spolupráci při otvírce Mramorové studny pod vrcholem Kralického Sněžníku, nalézající se na území PLR, která je hydrologicky spojena s polskou i českou stranou. Formou letních pracovních táborů polských a českých speleologů by byl učiněn pokus otvírky této významné klíčové lokality. Koordinací tohoto úkolu se zavázala Slezská univerzita a KVVČ ČSS, kteří připraví projekt a technické zajištění celé akce.

Závěrem lze konstatovat, že IV. symposium o krasu Krkonoško-jesenické soustavy bylo jednou z úspěšných mezinárodních akcí ČSS v roce 1989. Referáty dosahovaly vysoké odborné úrovně, což bylo kladně hodnoceno ze strany zahraničních hostů. Nejen, že byly zhodnoceny dosažené výsledky za uplynulá léta, ale byl i stanoven reálný program s mezinárodní spoluprací pro příští období. Přednesené referáty včetně příloh budou vytištěny v samostatném sborníku.

dipl.tech.Josef Řehák
předseda KVVČ ČSS

x x x x

50. VÝROČÍ ZALOŽENÍ KUBÁNSKÉ SPELEOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Kubánská speleologická společnost slavila 50. výročí svého založení mezinárodním kongresem. Ve dnech 15. - 19. 1. 1990 se v Kongresovém paláci v Havaně sešlo 340 kubánských a zhruba 40 zahraničních účastníků. Účast ze zahraničí byla zřetelně nižší než hostitelé očekávali (Argentina 1, Austrálie 1, Belgie 2, Brazílie 7, Československo 1, Čína 1, Dominikánská republika 1, Francie 2, Itálie 6, Kanada 2, Maďarsko 2, Mexiko 2, Polsko 2, Portoriko 1, Španělsko 2, USA cca 7, Velká Británie 1), někteří přijeli z jiných států (např. Maďar a Číňan byli z Kanady), jiní na Kubě pracovali (Maďar a 2 Poláci, které jsem na zasedání vůbec neviděl). Ze států bývalého tzv. východního bloku jsem byl na kongresu jediný.

Vyslechli jsme asi 180 referátů, převážně místních odborníků a max. 15 - 20 referátů z toho bylo od zahraničních účastníků. Překvapivým momentem byla vysoká aktivita mladých kubánských badatelů krasu ve věku mezi 25 - 35 lety. Úroveň jejich přednášek byla podstatně vyšší a přednes a pojetí modernější, než u starších jejich kolegů. Ti přednášeli staticky, popisně a hlavně neuvěřitelně rozvlekle, což je asi způsobeno i květnatostí španělské mluvy. Převážná většina referátů byla zaměřena na tropický kras, a to v sekčích geologie, karsologie, speleologie. Dále probíhaly přednášky v sekčích archeologie a biospeleologie. Uskutečnila se i tři specializovaná sympozia o hydrochemii, předkolumbovském umění a ochraně, znečištění a životním prostředí. Přednášky v hlavním sále a při specializovaných sympoziích byly simultánně tlumočeny do angličtiny. Bez toho by většina zahranič-

ních účastníků byla značně ochuzena. Zahájení i zakončení proběhlo za účasti mj. vysokých představitelů KS Kuby a generálního štábku Kubánské armády. Zejména závěrečné vystoupení dr. Armando Hart Dávalose (člena Politbyra KS Kuby a ministra kultury) bylo pozoruhodné svou demagogií, nacionálismem až šovinismem a komunistickou demagogií. Byla to jedna z nejpozoruhodnějších marxisticko-leninských úderek, co jsem vůbec slyšel. Významnou měrou napadal i USA, jejichž delegace na kongresu byla nejpočetnější.

Kubánští hostitelé se snažili o organizaci kongresu velmi úspěšně, ale vůbec se jim to nepodařilo. Jak se vyjádřil jeden z italských účastníků na můj dotaz na jeho názor na stav organizace kongresu, povytáhl obočí a opáčil: "Ty tady nějakou organizaci vidíš?" Chaos při příjezdu cizinců, všichni cizinci pod dohledem políra z cestovní kanceláře Cubatour, zmatek v organizaci posledního dne a neúčast kvalifikovaného průvodce znaleho anglicky při exkurzi (jen pro cizince) je jen nejmarkantnější výběr eventů při kongresu. Přitom bylo hlavním zájmem Kubánců získat podporu pro pořádání Mezinárodního speleologického kongresu! Devastovaná Havana (jako po náletu), nic ke koupi, relativní dražota a žádná možnost koupě čehokoliv za normální jejich měnu, ještě můj celý dojem z Ostrova svobody umocnily. Je to škoda, protože našinec málokdy vyjede za státní peníz za oceán na kongres.

Zastoupení UIS na kongresu bylo celkem reprezentativní. Předsednictvo zastupovala viceprezidentka paní dr. Julia James z Austrálie a pan prof. dr. Paolo Forti, člen byra a předseda jedné z komisí z Itálie. Dále byli přítomni předsedové dvou komisí UIS (pro speleozáchranu a paleokras a speleochronologii). Pokud bych se měl vrátit k přednáškám, nejlepší byla sdělení M. Daye (Valley systems in tropical karst terrains), Ph. P. Reedera (Agricultural water supply in the karst of Batuan, Bohol, The Philippines), J. Jamesové (Techniques used to investigation of the characteristics of Harvey Creek Cave Spring, Papua New Guines a Caves of Nullarbor Plain, Australia), A. Núñez Jiméneze (El hoyo de las Majaguas), E. Jaimez Salgada et al. (Validez del tipo genetico y expeleologico caguanaes. Efecto de vecindad en el control de la carsificación) a R.D.E. MacPhee et al. (o využití velkého hlodavce na Antilách). Jedno odpůldne byly rovněž prezentovány video programy kubánské provenience. Postery byly zastoupeny jen slabě.

Exkurze pro zahraniční účastníky směřovala jednak do klasické oblasti Viñales (provincie Pinar del Rio) na západ od Havany s překrásným kuželovým tropickým krasem a jeskyněmi, jednak do pobřežní oblasti s jeskyněmi s předkolumbovským uměním. Já jsem byl účasten exkurze prvé. Příjemná jízda klimatizovaným autobusem nás dovedla ke krasovým kuželům a ostrovním horám u Viñales. Krásný pohled od hotelu Los Jamines nás všechny okouzlil (jen kdyby nám k tomu něco někdo řekl srozumitelným jazykem), jakož i zdarma přístupné jeskyně Cueva Indias a Las Cuevas de Viñales. Po lukrativním banketu ve slaměné chýši s orchestrem poháněným černošským hudebníkem a doplněným různými bubínky jsme shlédli

skvost krasové krajiny - murales - tzn. pokreslenou kolmou stěnu o ploše stovek metrů čtverečních s vyobrazeními amonitů, dinosaurov, předpotopních diluviálních oblud a červeně zbarvených lidských postav. Po tomto kulturním i kulinářském zážitku jsme byli převezeni do obce La Montada, kde má Kubánská speleologická společnost školící centrum - Speleologickou školu. Přízemní dřevěné domy, upravený areál, celkem vyhovující vybavení a muzeum odboje je doplněno skvostnou jeskyní Cueva de Santo Tomás, která je vůkol a slouží jako všeobecný trenážér. Jeskyně 47 km dlouhá ve 4 patrech na ploše cca 9 - 10 km² má bohatou výzdobu neobyčejných forem a druhů. Jeskyní, resp. její částí (2 - 3 km), jsme byli prováděni bez příleb a se sporým osvětlením (na 5 - 6 osob jedna slabá baterka). Nevím, jak se na to tvářil předseda Komise UIS pro speleozáchranu.

Pavel Bosák

LITERATURA

Nové knihy a časopisu

SOUTH AFRICAN SPELAEOLOGICAL ASSOCIATION: The Bulletin 1988, vol. 29

Tradičně vysoká úroveň jihoafrické speleologie se projevuje i v každoročně vydávaném bulletinu Jihoafrické speleologické asociace, jejíž předseda Dr. Craven srdečně zve české speleology k návštěvě jihoafrických jeskyň, a to i přes pokus vyloučit SASA ze Speleologické unie, který se odehrál na našem území. Velmi rozumný protest jihoafrických speleologů proti tomuto kroku říká, že Jihoafrická speleologická společnost není vládní organizací a soukromé postoje jejích členů se nekryjí s oficiální politikou. To bychom měli mít také na mysli, až zase budeme chtít někoho vyloučit.

Svým stylem bulletin připomíná Speleofórum, naše v zahraničí nejoblíbenější periodikum. Asi dvacet příspěvků pojednává o prolongacích v různých jihoafrických jeskyních. Pro mne největším překvapením je několik speleopotápěckých příspěvků o hlubokých krasových jezerech Guinas a "Jezeru Dračího dechu" v Namibii. Za pomoci trimixu se potápěčům podařilo v jezeře Otjikoto u Tsumebu dosáhnout hloubky 132 m. Podobné 60-100 m hluboké sestupy byly dosaženy i na dalších lokalitách. V jeskyni Aigimas byly uloveny slepé jeskynní ryby Clarius cavernicola. Další příspěvky se týkají "suchých" prolongací průměrné úrovni.

X X X X X

ROB PALMER: DEEP INTO BLUE HOLES - The story of the Andros project. Unwin Hyman Ltd., London, 164 stran, 15 liber st.

Bahamská pánev představuje největší známý výskyt vápenců na světě, které zde dosahují mocnosti až 8 km. Oblast je zatopena mořem, nad hladinu vyčnívají četné ostrovy. Při poklesech mořské hladiny zde několikrát docházelo k intenzivnímu krasovění, vzniku jeskynních systémů a hlubokých propastí, které se zatopené mořem jeví z letadla jako "modré díry."

Rob Palmer, jeden z nejlepších profesionálních potápěčů, vysvětluje

je, jak tento kras vznikl a jak byl objevován. Kniha je doprovázena nádhernými fotografiemi jeskyň ponořených, včetně krápníkové výzdoby či indiánských lebek, do křišťálově čisté vody. Našim jeskynním potápecům, kteří se tak často musí plahočit za nulové viditelnosti v úzkých plazivkách, je lepší tuto knihu vůbec neukazovat.

ROSE, O., GREGSON, R.: BENETH THE MOUNTAINS EXPLORING THE DEEP CAVES OF ASTURIAS. Hodder a Stoughton, London, 1987.

Středně rozsáhlá kniha dvou nepříliš se slušně vyjadřujících autorů podává zprávu o expedicích Oxford University Cave Club do pohoří Picos de Europa v severním Španělsku, kde se podařily hloubkové průniky až 1000 m. Některých akcí tohoto klubu se zúčastnili i čeští jeskyňáři. Zásadním nedostatkem knihy je absence použitých literárních zdrojů.

RECHERCHES 1988, vol. 7. Vydává Groupe Speleo-Plonge du Camping Club de France. Paris. 218 Boul. Saint Germain, 75007, France.

Většina z desítek francouzských klubů vydává vlastní speleologic-ký občasník v okamžiku, kdy se sejdou peníze na vytisknutí a příspěvky autorů. V záplavě zdejší speleologické literatury je pak obtížné se vyznat bez pomoci počítačové databáze. Z důležitých zpráv tohoto čísla je nutné uvést článek o expedici do pohoří Maghareis na hranici Itálie a Francie a obsáhlý přehled speleologických expedic na Krétu. Obě oblasti byly navštíveny i československými speleology. Předcházející šesté číslo Rešerší obsahuje důležitý článek o propasti Torca Urriello v Picos de Europa, kde byla dosažena hloubka -1017 m - součástí zprávy je plán propasti o rozměru 80x120 cm.

HUPPERT, G.N.: CAVE GEOLOGY, Vol. 2. No. 1. Editoři: W. a E. Whiteovi, 542 Glenn Road, State college, Pennsylvania, USA.

Již 10 let vydává manželský pár profesorů Whiteových studie o speleologii pod názvem Cave Geology. Za tuto dobu bylo vydáno několik skutečně důležitých monografií:

Vol. 1, No. 1 A. Bügeli: Solution of calcium carbonate and the formation of karren

Vol. 1, No. 4 J. Roglič: Some fundamental problems of karst

Vol. 1, No. 6 V.N. Dubljanski: The gypsum caves of Ukraine

Vol. 1, No. 10 A. Bügeli: Mixture corrosion - a contribution to the karstification problem

Poslední dva svazky Jeskynní geologie jsou plně věnovány bibliografií prací o krasu včetně nepublikovaných doktorských tézí - jenom na amerických a kanadských univerzitách je jich od roku 1899 víc jak 700! Práce představuje mimořádně cenný bibliografický materiál.

KOLEKTIV: PRE-CONGRESS FIELD TRIP GUIDE of the 10th International Congress of Speleology 1989, Czechoslovakia, August 6 - 13. Vydala Česká speleologická společnost a Geografický ústav ČSAV, Brno.

Mimořádný úspěch předkongresové exkurze do Českého krasu, Českého ráje, Moravského krasu a Severomoravského krasu (desítky děkovních dopisů až z Japonska, Tasmánie a USA) byl způsoben i výbornou publikací autorského kolektivu, která na 50 stranách anglického textu pojednává

o některých důležitých jeskynních lokalitách Čech a Moravy. První vydání průvodce bylo vytištěno jen v několika desítkách kusů. Tuto ideální dárkovou publikaci pro poučené zahraniční návštěvníky by bylo vhodné vydat ve větším nákladu a případně ji rozšířit. Zájem o speleologickou literaturu vhodnou jako dárek či na výměnu je velký a ne-slovanským cizincům není co nabídnout.

SUBTERRANEA BRITANNICA. Časopis je vydáván stejnojmennou společností, výkonný redaktor Sylvia P. Beaman, 2 Morton street, Royston, Hertfordshire SG 8, 7 AZ, England.

Snad všude v západní Evropě věnují jeskyňáři větší pozornost historickému podzemí než u nás, i když právě zde se situace rychle mění k lepšímu. Jedním ze specializovaných časopisů, který se věnuje historickému podzemí je Subterranea Britannica - zatím vyšlo 26 čísel po 40 stranách formátu A4. Zaměření časopisu je velmi široké - od starých šachet, podzemních lomů, umělých jeskyň až k podzemním obydleným Guančům na Kanárských ostrovech či tureckým podzemním městům.

CHRIS HOWES: TO PHOTOGRAPH DARKNESS. The history of underground and flash photography. Allan Sutton 1989, Gloucester, UK. 330 stran, 150 starých fotografií a dobových ilustrací. 25 liber st.

Výborná, obsáhlá a skvěle obrazově vypravená publikace detailně popisuje historii podzemní fotografie od prvních úspěšných pokusů vzduchoplavce Nadara až po naše doby. Hlavní důraz je kladen na období do roku 1900. Potěšitelné je, že mezi průkopníky podzemní fotografie je zařazen Martin Kříž, který fotí Eliščinu jeskyni už v roce 1881. Rovněž jeden z prvních podzemních filmů vůbec byl natočen roku 1928 v Demänovských jeskyních. Jeskynní fotografie před rokem 1900 a někdy i po něm představují mimorádně ceněný materiál, jak z hlediska jeskynní dokumentace (vzhled jeskyně před ulámaním krápníků), tak z hlediska dějin fotografie. Věnujte mu, prosím, pozornost!

T. PFARR a G. STUMMER: DIE LÄNGSTEN UND TIEFSTEN HÖHLEN ÖSTERREICHS. Wissenschaftlichen Beihefte zur Zeitschrift "Die Höhle". 248 stran, 164 obrázků, téměř 1000 citací. Wien. 1988.

Světová jeskyňářská velmoc - Rakousko - se nám otevírá. Kniha o nejdelších a nejhlubších propastech a jeskyních Rakouska představuje naprosto základní literaturu o krasu našeho jižního souseda. V knize je uvedeno regionální členění krasu a plány nejdůležitějších jeskyň a propastí.

ŠTECL, J. a kol.: KOMPLEXNÍ GEOLOGICKÝ VÝZKUM OBLASTI CHOBOTU V SZ ČÁSTI MORAVSKÉHO KRASU. 1989, UJEP Brno, 150 stran, 3 mapy.

Chobot, uzemí mezi Macochou, Suchým a Pustým žlebem, představuje jedno z klíčových území a největší speleologický problém Moravského krasu. Této oblasti je věnován sborník referátů, který se tváří jako ucelená monografie. Obsahuje celou řadu důležitých a dobře zpracovaných geologických, geofyzikálních, mineralogických a geochemických dat. Za klady této práce vděčíme především autorům, za zápolky především editorovi. Např. v autorském kolektivu není uveden V. Šrein, jehož zpráva Těžké minerály fluviálních sedimentů Moravského krasu (1986, knihovna ÚGG ČSAV, Praha) byla do knihy téměř doslově přejata. Podobně by měli být u jednotlivých kapitol uvedeni autoři, aby byla.

lo jasné, kdo na knize skutečně pracoval. Skutečným výsměchem je jednostránkový, nic neříkající, abstrakt. A přitom Moravský kras představuje jedno z několika mála klasických krasových území světa. Oblast, která je dodnes ve světě bedlivě sledována a o kterou je velký zájem. Kniha patří do roku těch publikací, které si rádi zařadíme do knihovny, ale kterou se stydíme poslat do zahraničí.

SPRAVODAJ SLOVENSKÉJ SPELEOLOGICKÉJ SPOLOCNOSTI 1:1989

Slovákům trvalo řadu let, než se jim podařilo vydávat dnes již dvacetiletý bulletin vlastní společnosti, vydávaný nákladem 1.100 výtisků o obvykle 72 stranách malého formátu. Ve srovnání s podobnými časopisy svého druhu se jedná o periodikum spíš nadprůměrné úrovně, zatímco o Slovenském krasu se můžeme vyjádřit jako o spíš podprůměrné ročence. Spravodaj je neprodejný, takže do rukou českých jeskyňářů se dostává jen nepravidelně a obvykle výměnou, přestože by o něj byl poměrně velký zájem. Stojí za to uvážit, zda by nebylo možné tento časopis rozesílat na předplatné i do Čech. Podobně obtížně se do rukou řadových členů SSS dostávají interní tisky, zvláště z edice "Knihovna ČSS", což mezi dvěma tak sblíženými organizacemi vytváří poněkud kuriózní situaci.

Toto číslo Spravodaje se zabývá kromě regionálních zpráv činnosti Slovenské speleologické společnosti v roce 1988, expedicí Balkán 87, sádrovcovými jeskyněmi na jižní Ukrajině a dalšími zprávami. Silnou stránkou slovenského Spravodaje je rubrika "Technika a výstroj", která přináší návod a plán rukověti na osazování expanzních nýtů.

SLOVENSKÝ KRAS XXVII, 1989.

Poslední číslo Slovenského krasu patří mezi nejlepší. Důvodem je zejména výborná zpráva o jeskyni Skalistý potok od Zdeňka Hochmuta, ve které se náročným speleopotápěckým průzkumem podařilo dosáhnout délky 1.600 m. Vzorové je i mapové zpracování jeskyně. Na stejně vysoké úrovni je zpráva o Jeskyni na Kečovských lukách od G. Stibrányho a E. Petrika. Trojici výborných zpráv uzavírá kvartérní studie V. Ložka a kol. o výplni jeskyně Peská v Rimavské kotlině.

J. TULIS a L. NOVOTNÝ: JESKYNNÍ SYSTÉM STRATENSKEJ JASKYNĚ. Neprodejná monografie SSS, vydavatelstvo Osvesa, náklad 2000, 464 stran + 96 stran příloh, 1989.

S velkou radostí a úctou otevřáme obsáhlou a krásně vytiskovanou knížku o jeskynním systému Stratenské jeskyně dlouhé více jak 17 km s denivelací 194 m. Důkladné komplexní studium jeskyně a jejího okolí přináší na mezinárodní úrovni zpracovanou syntézu vzniku a vývoje jeskyně. V československé krasové literatuře neexistuje podobné dílo, jaké by si zasloužila např. Amatérská jeskyně, systém Demänovských jeskyní, masivu Krakovy Holi a dalších jeskyní. Řada lokálních poznatků - např. o polycyklickém vývoji krasu - má obecnější dopad a poslouží bádatelům v jiných krasových oblastech.

Zároveň je zřejmé, že kniha je i přes svou obsáhlost pouze solidním východiskem dalších výzkumů - schází např. biostratigrafie jeskynních výplní apod.

I N Z E R C E

Vážení priatelia jaskyniari,

od januára 1990 bude v prevádzke nová výrobná jednotka, ktorá bude produkovať rôzne pomôcky pre jaskyniarov a horolezcov. Výrobky budú rozširované a predávané pod značkou **MEANDER**.

Pre začiatok sa pripravuje výroba podkombinézy z **Termatexu**. Ide o jednodielne spodné prádlo z integrovanej pleteniny POP/ba s otváraním na klasické zdrhovadlo, ktoré bude predĺžené cez rozkrok až po dolnú časť chrbta. Rukávy a nohavice budú na lakťoch a kolenách vystužené a budú zakončené pružným úpletom, tzv. patentom. Cena podkombinézy z Termatexu je **278,- Kčs.**

Objednávky podkombinéz sa budú vybavovať zákazkovým sposobom, preto je nutné, aby si každý objednávajúci uviedol v objednávke meno, presnú adresu a následovné telesné miery: a/ obvod hrudníka, b/ obvod hrudníka pod prsiami - u žien, c/ obvod v páse - u mužov, d/ obvod bokov - u žien, e/ výška postavy.

Ďalším výrobkom je **Izofólia**. Tepelnoizolačná metalizovaná PE fólia je určená na jedno použitie. Približná cena Izofólie je **18,- až 20,- Kčs.**

Objednávky môžete posieľať individuálne, alebo aj hromadne za celú OS, resp. ZO. Platba je možná v hotovosti, na poštovú dobierku, alebo faktúrou z bežného účtu Vašej organizácie. Objednávky posielajte na adresu:

M E A N D E R
výroba pomôcok pre jaskyniarov
044 02 TURNIANSKE POOHRAĐIE

ZLATÝ KUN, základní organizace ČSS Vás upozorňuje, že dosud je k dispozici ještě omezený počet dotisků kreslených seriálů K. Saudka: **MOORÁ ROKLE** (J. Foglar), **ZTRACENÝ KAMARÁD** (J. Foglar), **ARNAL** (O. Neff), nový Saudkův seriál **ŠTĚSTÍ** (O. Neff) a dále dva nové sborníky dobrodružných povídek přeložených z angličtiny se Saudkovými ilustracemi: **VĚŽ SLONA** (R.E.Howard), **A ZRODÍ SE ČARODĚJKA** (R.E.Howard). Ceny kreslených seriálů jsou **10,- Kčs**, sborníků **20,- Kčs**.

Zakoupit si je môžete pôjmo v sekretariátě ÚV ČSS, nebo je môžete písomne objednať na adrese: Česká speleologická spoločnosť ZO ZLATÝ KUN, Box 18, 110 01 Praha 1 - Staré Město.

